

TURİZMDE EMEK KONULU ÇALIşMALARIN BİLİMSSEL HARİTALAMA TEKNİĞİ İLE BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Songül Çilem KAYA*

ÖZET

Bu çalışma kapsamında “turizm” ve “emek” anahtar kelimelerini içeren ve Scopus veri tabanında yer alan çalışmaların bibliyometrik analizi gerçekteşirilmiştir. Bu doğrultuda bilimsel haritalama ve görselleştirme imkânı sunan VOSviewer yazılımından yararlanılmıştır. Çalışma ile turizmde emek konulu çalışmalara dair genel bir çerçeve çizmek amaçlanmıştır. Ayrıca emek yoğun bir sektör olan turizmde akademik bakış açısını emek olgusunu da kapsayacak şekilde geliştirilmesini teşvik edecek şekilde bir zemin hazırlanması amaçlar arasındadır. Bu amaçlara yönelik olarak Scopus veri tabanı üzerinden tespit edilen 329 çalışmanın VOSviewer programı aracılığı ile bilimsel haritaları görselleştirilerek sunulmuş ve yorumlanmıştır. Makale atıf analizinde alanda en etkili çalışmanın Shaw ve Willims’in (2009) çalışması olduğu görölmektedir. Yazar odaklı analizlerde Tom Baum’un, ÷lke odaklı analizlerde Birleşik Krallık ’ın, kaynak odaklı analizlerde ise Annals of Tourism Research ve Tourism Managment dergileri ortak atıf analizlerinde, Sustainability (Switzerland) dergisinin ise atıf ve bibliyometrik eşleşme analizlerinde öne çıktığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra analizi gerçekteşirilen veri tabanında çalışmaların yoğunlukla *istihdam* (employment) anahtar kelimesi etrafında şekillendiği görölmektedir. Çalışma bu bulgular ışığında gelecek çalışmalara yönelik öneriler ile sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik Analiz, VOSviewer, Turizm, Emek, Turizmde Emek Çalışmaları.

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES ABOUT LABOR IN TOURISM WITH SCIENTIFIC MAPPING TECHNIQUE

ABSTRACT

In the context of this study, a bibliometric analysis was conducted on studies that included the keywords "tourism" and "labor" and were indexed in the Scopus database. In this context, the VOSviewer software, which provides capabilities for scientific mapping and visualization, was employed. The objective of this study was to establish a comprehensive framework for research on labor in the context of tourism. Moreover, the aim is to establish a foundation that will facilitate the advancement of an academic perspective in tourism, a sector that is inherently labor-intensive, and to incorporate the concept of labor. In order to achieve these objectives, the scientific maps of 329 studies identified through the Scopus database were visualized, presented, and interpreted through the VOSviewer program. In the context of article citation analysis, the study by Shaw and Williams (2009) is identified as the most effective within the field. The author-focused analyses revealed that Tom Baum was a prominent figure in the field, while the country-focused analyses indicated that the United Kingdom was a significant contributor. The source-focused analyses identified the Annals of Tourism Research and Tourism Management journals as key sources, while the Sustainability (Switzerland) journal emerged as a notable citation and subject of bibliometric matching analysis. The analysis of the database also indicated that the studies were primarily organized around the keyword "employment." The study concluded with recommendations for future research, based on the aforementioned findings.

Keywords: Bibliometric Analysis, VOSviewer, Tourism, Labor, Labor Studies in Tourism.

* Arş. Gör., Antalya Belek Üniversitesi, cilem.kaya@belele.edu.tr,

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihinin başından bu yana turizm kavramsal olarak olmasa da bir hareketlilik biçimi olarak var olagelmıştır. Bu süreç, Endüstri Devrimi sonrasında boş zaman ve ücretli izin düzenlemeleri ile birlikte kurumsallaşmaya başlamıştır. Kurumsallaşan turizm endüstrisi konaklama, yiyecek içecek ve taşımacılık gibi sektörlere ayrılmış ve her bir sektör yoğun emek gücü ile hizmet üreten yapılar olarak şekillenmiştir. 1980’li yıllar ve sonrasında neoliberal ekonomi politikaları ve küreselleşme ile birlikte gelir getirici etkisi dolayısıyla devlet desteği de alarak gelişmeye başlayan turizm günümüzde dünya ekonomisinde önemli bir paya sahiptir. Dünya çapında her 11 kişiden birine istihdam olanağı sağlamakta ve 2026 yılı itibariyle 370 milyon kişiye istihdam olanağı sağlayacağı öngörülmektedir (http-1). Dolayısıyla turizm alanyazınında önem verilmesi gereken olgulardan biri de endüstrinin hizmete dayalı yapısı gereği emektir. Turizm endüstrisinin insan gücüne ve sosyal ilişkilere dayalı yapısı bu durumu zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle turizm alanyazınında emek bağlamında ele alınmış çalışmaların kapsamını belirlemek önem arz etmektedir. Ulusal alanyazınında 1990’lı yıllardan bu yana emek ile ilgili çalışmaların gerçekleştirildiği bilinmektedir. Fakat bu araştırmaların sayıca az ve belirli konulara odaklı çalışmalar olduğu görülmektedir. Turizmin emek yoğun yapısına bakıldığında sektöre iş gücü yetiştiren akademinin emek olgusuna daha fazla yoğunlaşması gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında turizm ve emek olgusu ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalara genel bir çerçeve çizilmeye, alanyazınına mevcut durumu ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Turizmde emek konulu çalışmaların tarihi ve bu tarihlere göre niceliksel dağılımı nasıl şekillenmektedir?
- Turizmde emek konulu çalışmalarda atıf ve bibliyografik eşleştirme verilerine göre katkıda bulunan yazarlar, ülkeler ve kaynaklar nasıl dağılım göstermektedir?
- Turizmde emek konulu çalışmalarda ortak atıf verilerine göre kaynak, yazar ve ülke unsurları nasıl dağılım göstermektedir?
- Turizmde emek konulu çalışmalarda yoğunlukla kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?

Bu araştırma alanyazınında turizmde emek olgusunun güncel durumuna bütüncül bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Emek yoğun yapısı ile disiplinlerarası birçok araştırmaya konu olan turizmin varlığını sürdürmesini sağlayan emek süreçleri ile ilgili ele alınan çalışmaların alanyazınına nasıl şekillendirdiğini ortaya koymak önem arz etmektedir. Bu çalışma ile birlikte alanyazınına belirli bir kısmını temsil eden ve uluslararası çalışmaların ağırlıkta olduğu Scopus veri tabanında bulunan emek konulu turizm çalışmalarının VOSviewer yazılımı kullanılarak bibliyometrik yapısı ortaya konmuştur. Böylelikle geçmişten günümüze emek olgusunun turizm alanyazınındaki yeri belirlenmeye, çalışmaların yoğunlaştığı coğrafi bölgeler tespit edilmeye ve ilişkili olgular ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Böylelikle çalışma kapsamında öncelikle turizmde emek çalışmalarının genel çerçevesi çizilmiştir. Ardından Scopus veri tabanı üzerinden tespit edilen çalışmaların analizi yöntem bölümünü takiben görsel ağ analizleri ile birlikte ortaya konmuştur. Son olarak bibliyometrik analizlerden elde edilen sonuçlar öneriler ile birlikte sunulmuş çalışmaya sonlandırılmıştır.

2. ALANYAZIN

Turizm emek yoğun bir sektör olarak endüstrileşme sonrası dönemlerde önem kazanmaya başlamıştır. Çalışma saatlerinin ve ücretli izin uygulamalarının düzenlenmesi ile birlikte artan boş zaman, değişen dinlenme alışkanlıkları ve beraberinde gelişen tatil alışkanlığı ile birlikte turizm

gelişen bir sektörden çok kollu bir endüstriye doğru dönüşüm yaşamıştır. Özellikle neoliberal ekonomi politikaları ve serbest ekonomi düzenlemeleri ile birlikte artan sermayedar girişimleri turizm endüstrisinin bugünkü halinin zeminini hazırlamış ve turizmde emek piyasasının düzensiz şekillenmesine sebep olmuştur (Dinçer, İstanbullu Dinçer, Muğan Ertuğral, Turan, Güngör ve Tekeli, 2005: 352). Türkiye özelinde örnek vermek gerekirse 1982 yılında yürürlüğe giren Turizmi Teşvik Kanunu ve sonrasında 1985 yılında turizm sektörünün Kalkınmada Özel Önem Taşıyan Sektör olarak ilan edilmesi turizm işletmelerinin önceki dönemlerde görülmemiş bir hızla büyüme ve gelişmeye başlamasına zemin hazırlamıştır (Toker, 2007a: 83). Turizmin hızla büyüme ve gelişim göstermesi, bu endüstride çalışan ve çalışacak olan işgücünün planlaması, eğitimi ve güvenceli çalışma ortamı hazırlanmasını zorlaştırmıştır (Avcıkurt, 2004: 25). Özellikle kıyı kesimindeki konaklama işletmelerinin mevsimlik yapısı itibariyle nitelikli işgücünden ziyade talebe yanıt verecek nicelikte iş gücünü istihdam etmek ön planda olmuş ve bu sektörün bir özelliği haline gelmiştir (Çakır, 2002: 201). Bu durum birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Bu sorunlar arasında en fazla öne çıkan olgu turizm endüstrisinin duygusal emek üzerine kurulu bir sistem olması olarak sorunsallaştırılmıştır. Dolayısıyla turizmde emek alanyazınına kuş bakışı bakıldığında en dikkat çeken olgunun duygusal emek olgusu olduğu görülmektedir. 1980'ler sonrasında kitle turizmi ile yükselen bir trend haline gelen tatil amaçlı seyahatler beraberinde nitelikli iş gücü açığına beraberinde getirmiş ve bu açık kronik bir sorun haline gelmiştir. Özellikle ulusal alanyazında emek ile turizm olgusunu bağdaştıran çalışmaların istihdam sorunlarına odaklandığına söylemek mümkündür (Öztaş, 1995: 92; Çakır, 2002: 201; Ünlüönen ve şahin, 2011: 15).

Sektördeki istihdam sorunlarının tartişılmasının ardından emek ile ilgili çalışmaların kadın çalışanların kariyer engelleri (Tükeltürk ve Perçin, 2008; Uguz ve Topbaş, 2014), otellerde çalışma koşulları (İzgi ve Olcay, 2008; Kaya ve Atçı, 2015; İslamoğlu, şimşek ve Tellioglu, 2018), yıldırma davranışına yönelik çalışan tutumları (Çalışkan ve Tepeci, 2008; Yıldırım, Yirik ve Yıldırım, 2014), turizmin mevsimsel yapısı (Günel, 2009), işten ayrılma eğilimi, iş tatmini ve iş gören motivasyonuna yönelik parametrelerin araştırılması (Toker, 2007b; Demir ve Tütüncü, 2010; Karakaya ve Uçar, 2015; Kahyaoğlu ve Akca, 2020), turizmin istihdam üzerindeki etkileri (Tutar, Alpaslan, Tutar ve Erkan, 2013; şit, 2016; Güngören ve Özcan, 2019), istihdam uygulamaları (Çakır, 2002; Yanardağ ve Avcı, 2010; Kaya, 2012; Yorgun, 2013; Erbaş, Cankül ve Temizkan, 2016; Öztürk, 2021; Bulut, 2022) tükenmişlik (Üngören, Doğan, Özmen ve Tekin, 2010; Yılmaz ve Demir, 2014; Çetin, 2017; Yatkın ve Yılmaz, 2017; Kılıç, 2020) gibi birçok parametre üzerinden turizmde emek ile ilgili çalışmaların yapıldığına görmek mümkündür. Turizmin istihdam sorunlarını tartişarak başlayan ve çalışma koşullarını inceleyerek devam eden emek çalışmalarının rotası duygusal emek olgusu ile birlikte değişmiştir. Turizmde emek olgusu üzerinden gerçekteştirilen çalışmaların motivasyon, tükenmişlik, iş tatmini ve benzeri gibi birçok olguyu içinde barındıran duygusal emek olgusuna yöneldikleri ve bu bağlamda gerçekteştirilen çalışmaların alanda dramatik bir artış seyrettiği görülmektedir (Avcı ve Boylu, 2010; Ünlü ve Yürür, 2011; Güzel, Gök ve İşler, 2013; Baş ve Kılıç, 2014; Pala ve Tepeci, 2014; Arıkan Saltık ve Asunakutlu, 2016; Işık, Işık ve Tırak, 2016; Kızanlıkl ve Ünlüönen, 2016; Cinnioğlu ve Salha, 2017; Çakmakçı ve Öztürk, 2017; Serçek ve Serçek, 2017; Keleş ve Tuna, 2018; Savaşkan ve Göktaş Kulualp, 2019; Aslan ve Mert, 2019; Korkmaz, Aydın ve Niyet, 2019; Kurt, Hamarat ve Gümüş, 2019; Kırmızıgöl, 2020; Acar ve Çevirgen, 2021; Ertürk, 2021; Kandemir, 2021; Polat, 2022; Yeşilyurt, 2022; Bağçı, Yılmaz ve Akay, 2023; Bostan ve Cebeci, 2023; Yorulmaz, 2023).

Bibliyometrik çalışmalar, hacim ve çeşitlilik açasından takibi ve ulaşılabilirliği zorlaşan kaynakların anlaşılabilir kümeler halinde ifade edilmesini sağlamaktadır (Dereli, 2024: 2). Turizm alanyazınında da bibliyometrik çalışmalar alanda belirli olguların kapsamını, güncel durumunu ve

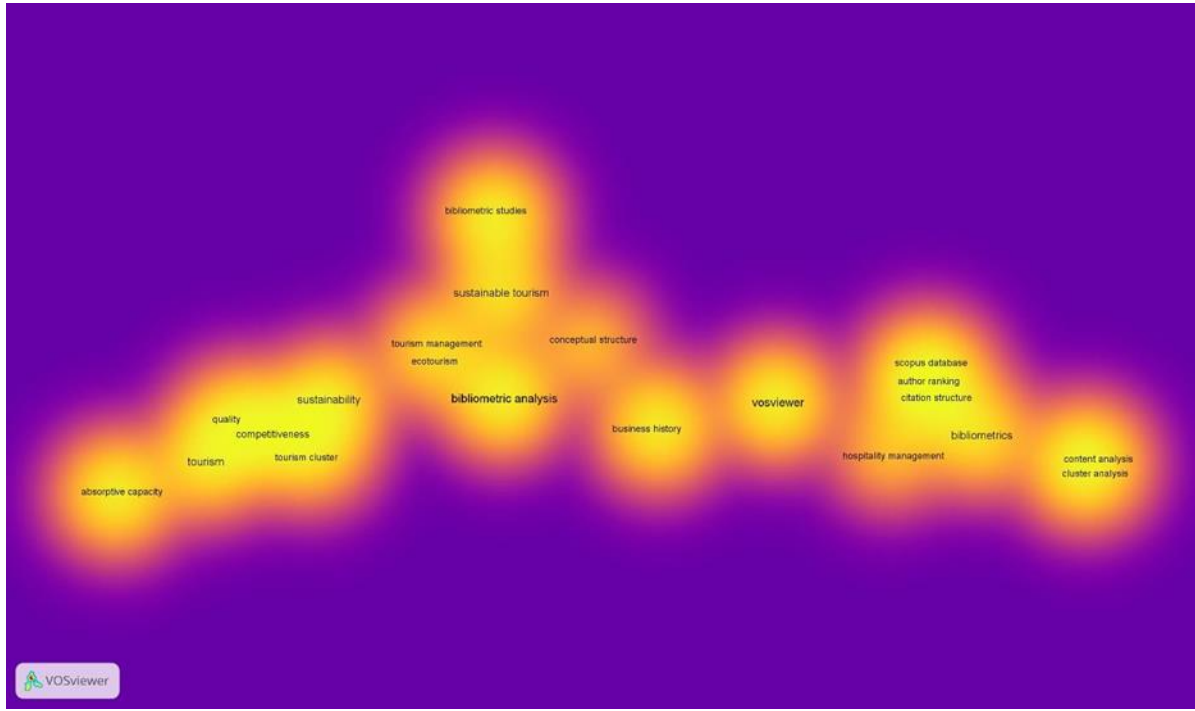
değinilen olguların ilişkisini ortaya koymak adına sıkça kullanılmaktadır. VOSviewer yazılımı bu çalışmalar için geliştirilmiş, açık kaynak kodlu ve ücretsiz bir uygulama olmasından dolayı son yıllarda sıkça kullanılmaktadır (Aslan, 2022: 35). Ulusal turizm alanyazına bakıldığında VOSviewer ile gerçekleştirilmiş ilk bibliyometri çalışmasının 2019 yılında yayımlandığı görülmektedir. Bu çalışma turizmde suç olgusunu araştırmak üzere kurgulanmış bir tarama çalışması olarak alanyazında yerini almıştır (Alp ve Ünlü, 2019). Sonraki yıllarda farklı olgu ve kavramlar üzerinden benzer çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Ulusal Alanyazında Turizm ve VOSviewer Yazılımı ile Gerçekleştirilen Çalışmalar

Yazar ve Yılı	İlişkili konu	Veri tabanı
Alan ve Şen, 2020	Gastronomi festivalleri	WoS
Binbaşıoğlu, 2020	Akıllı turizm	WoS ve Scopus
Doğan ve Doğan, 2020	Sağlık turizmi	WoS
Dönbak, 2020	Kültür ve turizm	WoS
Güney ve Somuncu, 2020	Turizm coğrafyasında yeni eğilimler	Tourism Geographies
Gürdin, 2021	Turizm pazarlaması	WoS
Şen ve Akel, 2021	Golf turizmi	WoS
Tekeli ve Bozkurt, 2021	Rekreasyon ve turizm	Scopus
Türkmendağ, 2021	Bilgi teknolojileri ve turizm	WoS
Açıksözlü ve Varol, 2022	Turizm ile ilgili bibliyometrik çalışmalar	WoS
Açıksözlü ve Yalçın, 2022	Turizm ile ilgili bibliyometrik çalışmalar	Tourism Managment
Arman ve Bulgan, 2022	Engelsiz turizm	Görselleştirme
Aydın, 2022	Turizm Araştırmalarının Entelektüel Yapısının ve Performansının Değerlendirilmesi	WoS
Boyacıoğlu ve Elmas, 2022	Turizm ve ekonomi	WoS
Bulut ve İli, 2022	Hüzün turizmi	Görselleştirme için kullanılmış
Bükey ve Gülcan, 2022	Turizm ve rekreasyonda Bandura'nın Öz-yeterlilik Teorisi	Scopus
Demiral ve Yüksek, 2022	Turizm ulaştırması	Scopus
Dündar ve Gülcan, 2022	Turizm ve Rekreasyonda Stebbins'in Ciddi Boş Zaman Teorisi	Scopus
Ekşi, Cesur ve Güven, 2022	Destinasyon pazarlaması	WoS
Ersoy, 2022	Turizm ve Covid-19	Scopus
Erşahin ve Gülcan, 2022	Turizm ve rekreasyonda Richard M. Ryan ve Edward L. Deci'nin özbelirleme teorisi	Scopus
Orhun ve Gülcan, 2022	Turizm ve rekreasyonda Csikszentmihalyi'nin akış teorisi	Scopus
Yapıcı, 2022	Turizm ve sosyal medya	WoS
Parlak ve Bilici, 2022	Helal turizm	WoS
Tekeli, Tekeli ve Kemer, 2022	Turizm ve hizmet robotları	WoS
Erdoğan ve Çiğdemli, 2022	Turizm ve iş gören devri	WoS
Altunel, Altunel ve Pala, 2023	Mobil rehber uygulamaları	Scopus
Aydın, 2023	Turizm ve etik konulu çalışmalar	WoS
Çubukcu ve Topçuoğlu, 2023	Turizmde dijitalleşme ve verimlilik ilişkisini inceleyen çalışmalar	WoS ve Scopus
Çubukçu, 2023	Agroturizm	WoS
Burkut, 2023	Yavaş Şehir	WoS ve Scopus
Çalhan ve Ertan, 2023	Ağırlama, Turizm ve Spor alanında kariyer konulu çalışmalar	WoS
Çetin, 2023	Gastronomi deneyimi	WoS
Çilginoğlu, 2023	Medikal Turizm	WoS
Demirses, Bayrak, Kement ve Köksal, 2023	Gastronomi deneyimi	WoS
Gökçe ve Ünlüönen, 2023	Örgütsel Çeviklik ve Örgütsel Çevikliğin Turizmde Yansımaları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	Görselleştirme için kullanılmış
Göral ve Kılınç, 2023	Tourism Managment dergisinin son 25 yılı	WoS TourismManagment
Gündüzyeli, 2023	Yeşil turizm	WoS
Kaya, Yücel, Can ve Aksöz, 2023	Turizm ve soylulaştırma	WoS
Kazak ve Kazak, 2023	Sağlık turizmi	WoS
Keskin, Elasan, Keskin, Ekin ve Keskin, 2023	Agroturizm	WoS

Keskin, Elasan, Keskin ve Keskin, 2023	şarap turizmi	WoS ve Scopus
Kılıcı ve Koroğlu, 2023	Müzecilik	WoS
Ongun, 2023	Kırsal turizm ve kırsal kalkınma	WoS
Oral, 2023	Turizm teknolojileri	WoS
Balyalı ve İlhan, 2023	Turizm ve dijitalleşme	WoS
Seçilmiş ve Sarı, 2023	Kırsal turizm	WoS
Şahin ve Akova, 2023	Turizm ve çocuk ilişkisi	WoS
Şahin, 2023	Gastronomi turizm; yerel gıdalara yönelik çalışmalar	WoS
Şeker, 2023	Müze deneyimi	WoS
Altunel, 2023	Turizm ve oyunlaştırma konulu çalışmalar	Scopus
Yayla, 2023	Turizm mevzuatı konulu çalışmalar	WoS
Yılmaz ve Karamustafa, 2023	Turizm ve Endüstri 4.0	WoS
Yılmaz, Tercan, Baran ve Yüzbaşıoğlu, 2023	Ekoturizm	WoS

Tablo 1’de görüldüğü üzere farklı konularda yapılan VOSviewer çalışmaları çoğunlukla Web of Science veri tabanı üzerinden gerçekleştirilmiştir. 2019 yılından günümüze VOSviewer yazılımından faydalanılarak en fazla çalışma yapılan yılın 28 çalışma ile 2023 yılı olduğu görülmektedir. İçeriği açısından değerlendirmek gerekirse farklı alanlara dağılan bir kapsam görülmekle birlikte gastronomi (Alan ve Şen, 2020; Çetin, 2023; Demireses, vd., 2023; Şahin, 2023), rekreasyon ve ilgili teoriler (Bükey ve Gülcan, 2022; Dündar ve Gülcan, 2022; Erşahin ve Gülcan, 2022; Orhun ve Gülcan, 2022), agro turizm (Çubukcu ve Topcuoğlu, 2023; Keskin, vd., 2023); kırsal turizm (Ongun 2023; Seçilmiş ve Sarı, 2023); sağlık turizmi (Doğan ve Doğan, 2020; Çılgınoğlu, 2023, Kazak ve Kazak, 2023) konularının birden fazla çalışma ile öne çıktığı görülmektedir. Son yıllarda gerçekleştirilen VOSviewer ile bibliyometrik analiz çalışmalarında dijitalleşme teması dikkat çeker niteliktedir (Binbaşıoğlu, 2020; Türkmendağ, 2021; Yapıcı, 2022; Tekeli, vd., 2022; Altunel, vd., 2023; Balyalı ve İlhan, 2023; Çubukcu ve Topcuoğlu, 2023; Oral, 2023; Yılmaz ve Karamustafa, 2023). Alanın güncel durumunu tespit adına ele alınan çalışmalardan biri de turizm coğrafyasında yeni eğilimleri araştıran bibliyometri çalışması olmuştur (Güray ve Somuncu, 2020). Turizm alanyazınında pazarlama olgusu bağlamında ele alınan çalışma ise kavramın tarihsel değişimini nitelikli bir biçimde ortaya koyarak alanyazına katkı sağlamıştır (Gürdin, 2021). Turizmle ilgili bibliyometri çalışmalarının bibliyometrisini gerçekleştiren çalışma ise alanyazında dikkat çeken diğer çalışmalardır (Açıksözlü ve Varol, 2022; Açıksözlü ve Yalçın, 2022). Son olarak ise soylulaştırma olgusu ile ilgili çalışmaların VOSviewer analizini gerçekleştiren çalışmada ise alanın güncel durumu ortaya konmuş, overtourism ve destinasyon planlaması gibi ilişkili alanlar arasındaki bağ ifade edilerek alanyazına katkıda bulunulmuştur (Kaya, vd. 2023). Uluslararası alanyazına bakıldığında turizm bağlamında gerçekleştirilen VOSviewer çalışmalarının sürdürülebilirlik, rekabet, konaklama yönetimi gibi konularla ilişkili olarak ele alındığını söylemek mümkündür (Şekil 1).

Şekil 1. Uluslararası Alanyazında VOSviewer ile Yapılan Çalışmaların Anahtar Kelime Yoğunlukları

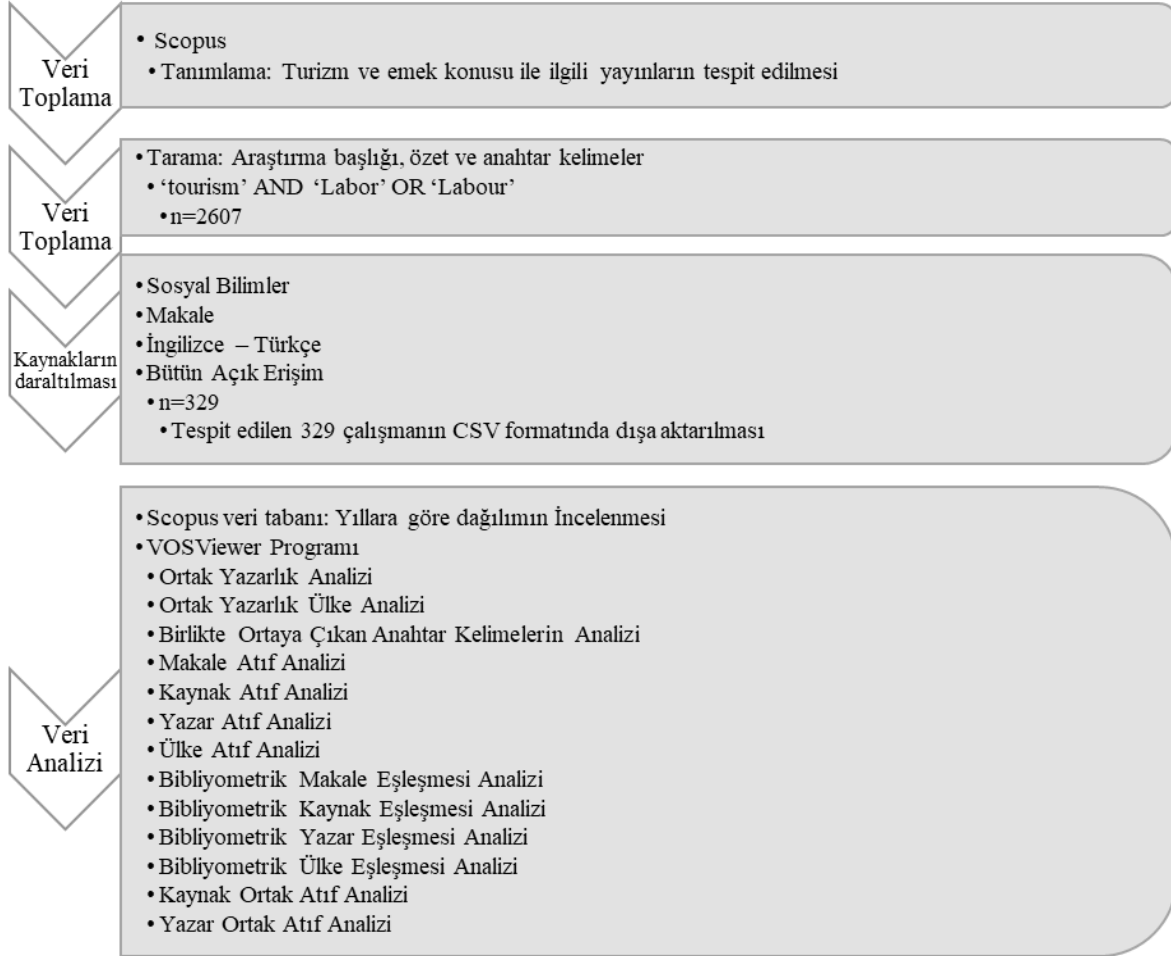
VOSviewer aynı zamanda makale yazımlarında çalışılan özgün konunun alanyazındaki mevcut durumunu tespit etmek amacıyla da kullanılabilir. Dolayısıyla bu çalışmada uluslararası alanyazının durumunu tespit etmek amacı ile Scopus veri tabanında “*tourism*” AND “*VOSviewer*” anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonuçları analiz edilmiştir. Bu doğrultuda uluslararası alanyazının; turizm yönetimi ve sürdürülebilir turizm odağında dağılım gösterdiğini görmek mümkündür. VOSviewer kullanılarak gerçekleştirilmiş ilk çalışmanın 2018 yılına tarihlendiği görülmektedir (Mota, Teixeira, Gonçalves, 2018).

Turizmde emek konusu ile ilgili gerçekleştirilmiş çalışmaların bibliyometrik analizi emek yoğun bir sektör olan turizmdeki güncel durumun, araştırma eğilimlerinin ve alanda gelecek için önem arz eden konuların ortaya koyulması açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu çalışma kapsamında emek çalışmalarına kapsamlı bir bakış açısı sunmak için alanın belirli bir bölümünü temsil eden Scopus veri tabanı üzerinden VOSviewer yazılımı kullanılarak bibliyometrik bir analiz gerçekleştirilmiştir.

3. YÖNTEM

Bibliyometrik analiz, bir bilimsel disiplinin tarihi boyunca kat ettiği gelişim sürecini, bu alandaki yayımlar, araştırmacılar ve ilişki olduğu veya kullanıldığı alanların matematiksel ve istatistiksel yöntemler ile farklı parametreler üzerinden incelenmesi olarak ifade edilebilir (Toker, 2021: 2109). Bibliyometrik çalışmalarda bilimsel haritalama tekniği araştırmacıya verileri sınıflama, görselleştirme ve sırlama, eşik belirleme gibi parametreleri belirleme imkânı sağladığından geleneksel tarama yöntemlerine göre daha kullanışlıdır (Börner, Chen ve Boyack, 2003: 8). Geleneksel yöntemler denildiğinde SPSS ve Pajek gibi programların basit grafik gösterimleri, bibliyometri çalışmalarında veri görselleştirme amacıyla kullanıldığı bilinmektedir (van Eck ve Waltman, 2010: 524). Bu doğrultuda söz konusu analizlere odaklanarak geliştirilen yazılım ve programlar daha bütüncül sonuçlara ulaşılması adına kolaylık sağlamaktadırlar (Arslan, 2022: 35). VOSviewer, bilimsel haritalama tekniğini ağ (network), bibliyometrik ya da metin verilerine dayanarak bulguları görselleştirmek ve incelemek adına geliştirilen açık kaynak kodlu,

ücretsiz bir programdır (van Eck ve Waltman, 2010: 524). Özellikle bilimsel çalışmaların hızla çoğaldığı günümüzde, büyük veriden de faydalanarak gerçekleştirilecek araştırmalarda derinlikli analiz ve sonuçlara ulaşmak VOSviewer yazılımı ile mümkündür (Artsın, 2020: 352).

Şekil 2. Araştırmanın kaynak seçim akış diyagramı

Çalışma kapsamında analiz edilen veriler 03/03/2024 tarihinde Scopus veri tabanı aracılığı ile toplanmıştır. Bu bağlamda öncelikle arama satırına “‘tourism’ AND ‘Labor’” OR ‘Labour’” anahtar kelimeleri girilerek; araştırma başlığı, özet ve anahtar kelimelerde geçmesi koşuluyla tarama yapılmış ve 2607 çalışma tespit edilmiştir. “Labor” kelimesinin “doğum” anlamında da kullanıldığı göz önünde bulundurularak bu tarama alan olarak “sosyal bilimler”, yayın şekli olarak “makale”, yayının dili olarak “İngilizce ve Türkçe”, erişim biçimi olarak ise “bütün açık erişim” olarak sınırlandırılmıştır. Yıl bazında kapsamlı bir analiz gerçekleştirebilmek adına herhangi bir sınırlama gerçekleştirilmemiştir. Bu sınırlandırma sonucunda tespit edilen çalışma sayısı 329 olarak belirlenmiştir. Tespit edilen 329 çalışma VOSviewer programında analiz edilmek üzere CSV formatında dışa aktarılmıştır. Programa yüklenen dosya ile birlikte VOSviewer analizine başlanmıştır (Şekil 2).

VOSviewer ile bibliyometrik haritalama çalışmalarında program, araştırmacıya ilgili alanyazından toplanan verilerin ağ, bibliyografya ve içeriğinde bulunan yazar, ortak atıf, bibliyografik eşleşme (doküman, kaynak, yazar, ülke) ve kavram birlikteliği analizlerinin yapılmasına olanak sağlamaktadır. Böylelikle alandaki yazarlar ilgili olgunun güncel durumunu, alandaki boşlukları ve gündemi kolaylıkla takip edebilme imkânı yakalarlar (Arslan, 2022: 35). VOSviewer ağ analizi şekillerinde her bir renk bir kümeyi temsil etmektedir. Halkaların boyutu

makalenin daha çok atf aldığı, halkaları birleştiren çizgiler ise makaleler arasındaki bağlantının gücünü göstermektedir. Bu araştırma kapsamında ağ, katman ve yoğunluk görselleştirme imkanı sunan VOSviewer programının, alandaki araştırmacıların iş birlikleri ve gerçekleştirilen çalışmalarla ortaya çıkan bilgi akışını gözleyebilmek amacı ile ağ görselleştirmesi olanağı kullanılmıştır (Dereli, 2024: 3-4).

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Turizmde emek çalışmaları ile ilgili Scopus veri tabanında tespit edilen 329 çalışmanın yıllara göre sayısal dağılım, ortak yazarlık, birlikte ortaya çıkma, atıf, bibliyometrik eşleşme ve ortak atıf verilerine göre analizleri takip eden başlıklarda verilmiştir.

4.1. YILLARA GÖRE TURİZMDE EMEK KONULU ÇALIŞMALARIN DAĞILIMI

Scopus veri tabanı üzerinden “‘*Tourism*’ AND ‘*Labor*’ OR ‘*Labour*’” anahtar kelimeleri ile gerçekleştirilen taramada tespit edilen çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 2’de verildiği gibidir. Tabloda görüldüğü üzere turizmde emek konulu çalışmalar tarama sonuçlarına göre 1980-2024 yılları arasında dağılım göstermektedir.

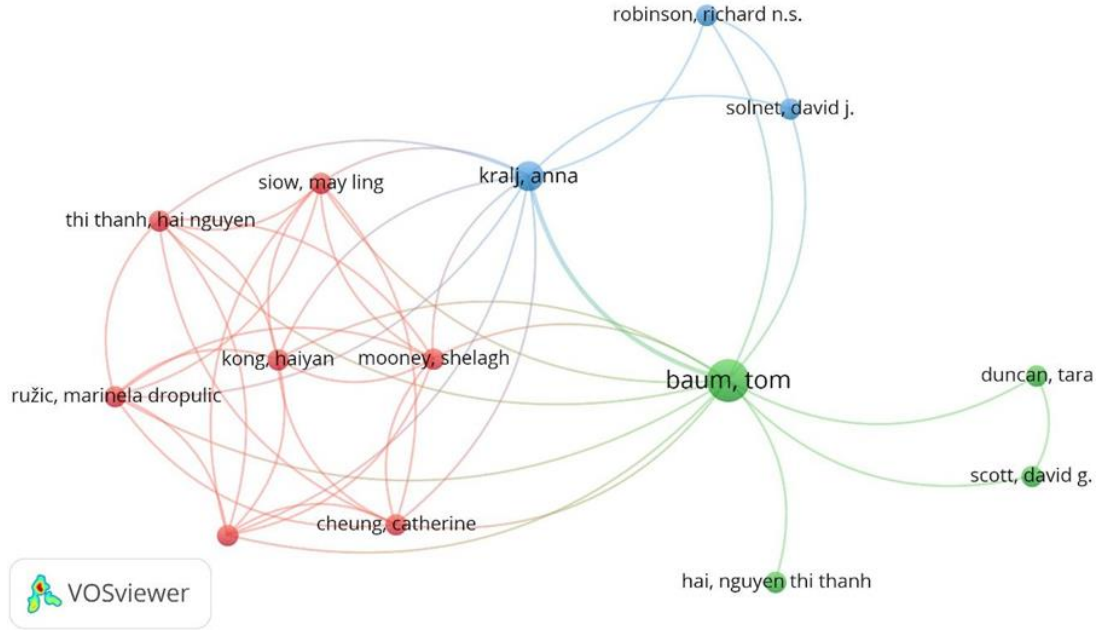
Tablo 2. Çalışma Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Sayı	Yıl	Sayı	Yıl	Sayı	Yıl	Sayı	Yıl	Sayı	Yıl	Sayı	Yıl	Sayı
1980	1	1999	1	2004	4	2009	9	2013	5	2017	10	2021	38
1993	1	2000	2	2005	1	2010	3	2014	11	2018	25	2022	44
1994	2	2001	2	2006	4	2011	6	2015	14	2019	24	2023	42
1998	2	2003	1	2008	3	2012	4	2016	19	2020	43	2024	8
6		6		12		22		49		102		132	
Toplam Çalışma Sayısı											329		

Tablodaki dağılım incelendiğinde turizmde emek konulu çalışmaların Scopus veri tabanındaki dağılımında ilk çalışmanın 1980 yılına tarihlendiği görülmektedir. Bununla birlikte bazı yıllarda (1981- 1992, 1995-1997, 2002, 2007) bu anahtar kelimeleri içeren bir çalışmanın bulunmadığı gözlemlenmektedir. Turizmde emek konulu en fazla çalışmanın kaleme alındığı yılın ise 44 çalışma ile 2022 yılı olduğu tespit edilmiştir.

4.2. ORTAK YAZARLIK ANALİZİ

Ortak yazarlık yazar analizi kapsamında turizm ve emek konulu en az bir makale ve en az bir atıf alan yazarların iş birliği analizi gerçekleştirilmiştir. 802 yazar arasında 699 yazar belirlenen eşiği geçmiştir. Şekil 3’te en çok iş birliği yapan 14 yazarın ağ haritası gösterilmektedir.

Şekil 3. Ortak Yazarlık Yazar Analizi

Ortak yazarlık analizi alanyazında ilgili konuda ortak yazılan doküman yazarlığını yani akademik iş birliğini ifade etmektedir (Arslan, 2022: 39; Dereli, 2024: 3). Dolayısıyla araştırma kapsamında gerçekleştirilen ortak yazarlık analizine bakıldığında alanda en etkili yazarların Baum, Kralj olduğu görülmekle birlikte kırmızı kümede bulunan yazarların (Chen [Jie], Chen [Xiao] ve Guo) en az bir makale ve en az bir atıf alma kriterine göre eşit dağılım gösterdikleri görülmektedir.

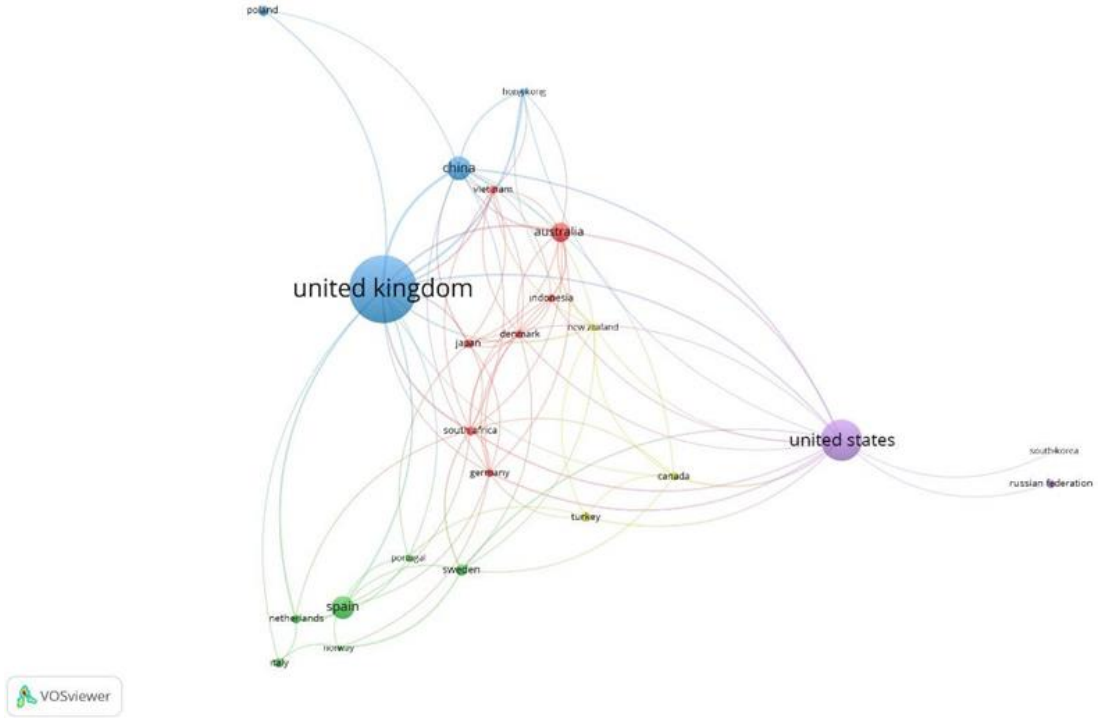
4.3. ORTAK YAZARLIK ÜLKE ANALİZİ

Ortak yazarlık ülke analizi kapsamında turizm ve emek konulu en az beş makale ve en az beş atıf alma eşiği kriter olarak belirlenmiştir. Sıralamada ilk beş ülkenin makale sayısı, atıf sayısı ve bağlantı gücüne göre sıralamaları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Ortak Yazarlıkta Ülke Atıf Analizi Sıralaması

Ülke	Makale sayısı	Atıf sayısı	Bağlantı gücü
Birleşik Krallık	77	3298	42
ABD	47	686	27
Çin	27	673	24
Avustralya	22	1028	18
Güney Afrika	10	173	18

Alanda ilgili konudaki yazarların iş birliklerini yazarların ülkelerine göre sınıflama olanağı sunarak ifade eden ortak yazarlık ülke analizlerinde Birleşik Krallık ve Birleşmiş Milletler'in yoğunlukları dikkat çekmektedir. Birleşik Krallık'ın öncülüğünde Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Avustralya'nın atıf yoğunluğu dikkat çeker niteliktedir.

Şekil 4. Ortak Yazarlık Ülke Analizi

Toplam 72 ülkeden 24 ülkenin bu eşik kriterlerini karşıladığı görülmekle birlikte yoğun iş birliği içinde olan ülkelerin 23 küme oluşturdukları gözlenmiştir (Şekil 4). Ağ analizi dağılımına bakıldığında dört ana küme yoğunluğu dikkat çekmektedir. Ayrıca Güney Kore, Rusya ve Polonya'nın ağ dağılımlarında en yakın küme ile bağ mesafelerine bakıldığında alanyazında sıklıkla ele alınan konular dışında çalıştıkları için ilgili kümelerden ayrıldıklarını ifade etmek mümkündür.

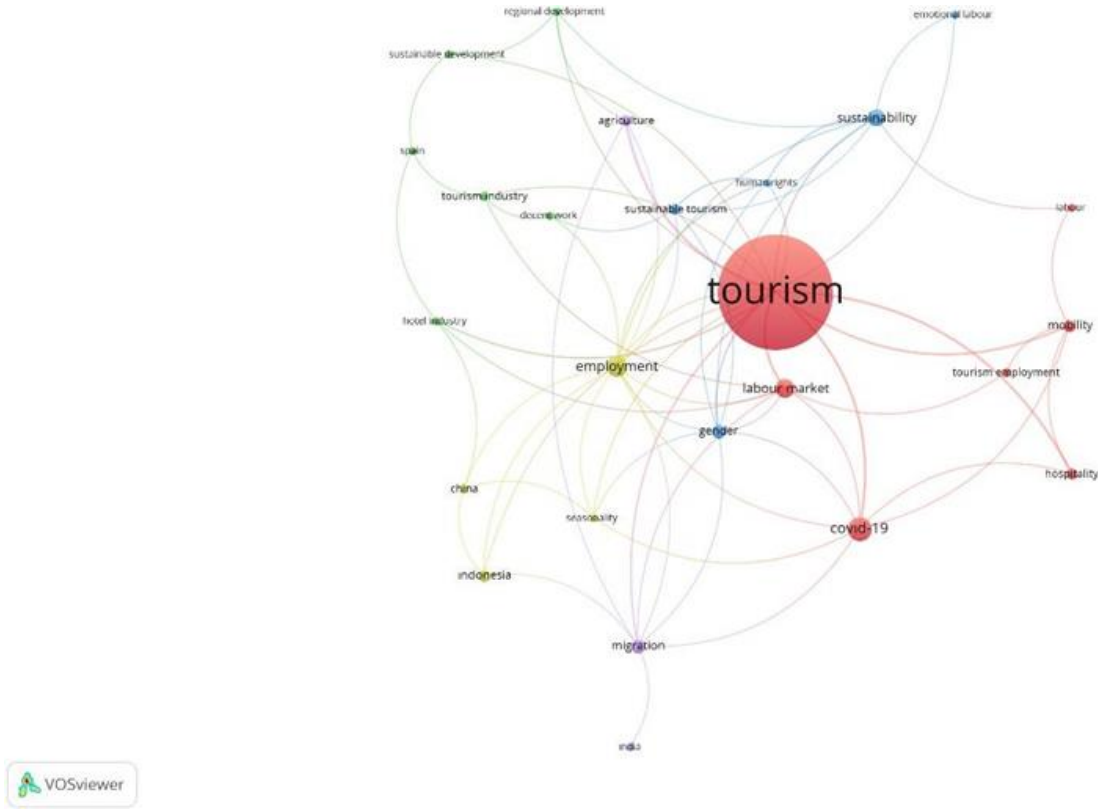
4.4. BİRLİKTE ORTAYA ÇIKAN ANAHTAR KELİMELERİN ANALİZİ

Turizmde emek olgusu ile ilgili çalışmalarda en çok birlikte ortaya çıkan 1277 anahtar kelimenin ağ analizinde en az beş görülme eşiğine uygun 25 küme belirlenmiştir.

Tablo 4. Anahtar Kelime Görülme Sıklığı ve Bağlantı Gücü Sıralaması

Anahtar kelime	Görülme sıklığı	Bağlantı gücü
Employment	13	15
Covid-19	15	11
Labour market	12	11
Sustainability	11	11
Gender	9	10

Arama kelimesi olarak kullanılan “tourism” anahtar kelimesi hariç en çok görülen anahtar kelimelerin ilk beşi Tablo 4’te, toplam ağ analizi ise Şekil 5’te gösterildiği gibidir.

Şekil 5. Birlikte Ortaya Çıkan Anahtar Kelimelerin Analizi

Turizmde emek alanyazınında kaleme alınan Scopus veri tabanındaki çalışmalar Şekil 5'e bakıldığında "emek" olgusundan ziyade "tourism" olgusu merkezinde şekillendiği görülmektedir. Emek bağlamında ele alınan araştırmaları turizm alanyazınında tarayan bu çalışma kapsamında "tourism" anahtar kelimesinin öne çıkması araştırma doğası gereği beklenen bir gelişme olmakla birlikte, iç içe geçmiş dört kümenin oluşması araştırma konularının (özellikle mavi kümede yer alan) yakında ilişkili olgular ile alakalı olarak ele alındığını ifade etmektedir. Bunun yanı sıra en fazla ortaya çıkan anahtar kelime olan turizmin görsel haritalamada yerleşim yerine bakıldığında merkezde "employment" olgusu olduğu ifade edilebilir. Turizmde emek olgusunun çalışıldığı olguları ifade eden dört kümeyi temalar halinde ifade etmek gerekirse; kırmızı kümede yoğunlaşan çalışmaların turizm çalışanlarının hareketliliği (mobility) ile ilgili olduğu; mavi kümede yer alan çalışmaların eşitlik temelinde geliştirilen çalışmalar olduğu; mor kümenin ise kırsal alanlar ve göç ile turizmde emek olgusunu bağdaştıran çalışmaları içerdiği; yeşil kümenin kalkınma odaklı çalışmalara, sarı kümenin ise turizmin sezonluk yapısının Uzak Doğu odaklı çalışılan konulara yönelik yoğunlaşma gösterdiği görülmektedir.

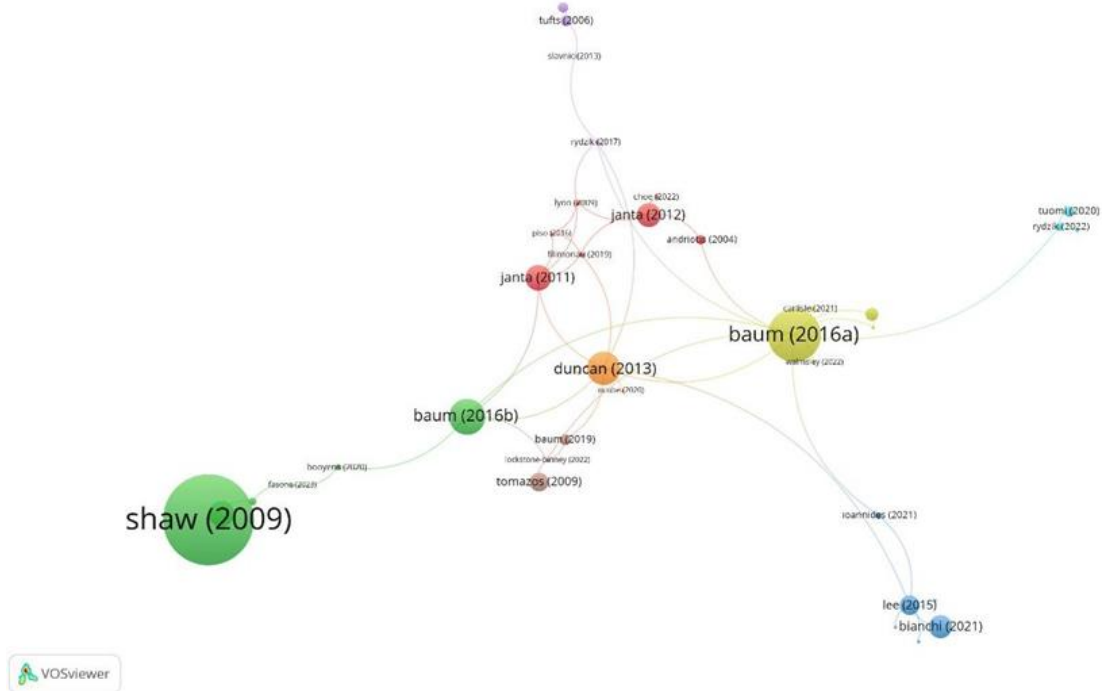
4.5. MAKALE ATIF ANALİZİ

Turizmde emek konulu Scopus veri tabanında taranan makalelerin ilk üç atıf sıralaması VOSviewer yazılımında analiz edilmeden öncesinde Tablo 5'te görüldüğü gibidir.

Tablo 5. Makalelerin Scopus Veri Tabanındaki Atıf Sırası

Yazar	Yayın	Atıf sayısı
William ve Hall (2000)	Tourism and migration: New relationships between production and consumption	449
Shaw ve Williams (2009)	Knowledge transfer and management in tourism organisations: An emerging research agenda	317
Font, Walmsley, Cogotti, McCombesve Häusler (2012)	Corporate social responsibility: The disclosure-performance gap	228

VOSviewer ile en az bir atıf alma koşulunu sağlayacak şekilde gerçekleştirilen taramada makale atıf analizi Şekil 6'da yer almaktadır. Kriterleri karşılayan çalışmaların atıf analizine tabi tutulması ile birlikte Tablo 5'te görülen sıramaların değiştiği görülmektedir. Atıf ağ analizlerinde ortaya çıkan kümelerin yerleşimleri alanda en fazla çalışılan konularla ilişkili bir biçimde şekillenmektedir. Dolayısıyla tablolardaki değişimin nedeni olarak araştırmaların odaklandığı konuların farklılaşması gösterilebilir. Makale atıf analizi sonucunda turizmde emek olgusu ile ilgili çalışmalar arasında Baum (2016a), Duncan (2013), Lee'nin (2015) araştırmalarının ilişkiselliğinin öne çıktığı görülmektedir.

Şekil 6. Makale Atıf Analizi

Ağ analizi görsellerinde altı kümenin oluştuğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre en fazla atıf alan makalede öne çıkan yazarlar arasında olmamasına rağmen Shaw'un (2009) turizm istihdamı ile ilgili ortak yazarlı çalışmasının etki alanının geniş olduğu görülmektedir (Shaw ve Williams, 2009). Turizm ve emek ile ilgili konularda istihdam olgusunun kritik bir öneme sahip olduğu Şekil 5'te görülen dağılımdan da anlaşılmaktadır.

Tablo 6. Makalelerin atıf ve bağlantı g¼c¼ sıralaması

Yazar	Yayın	Atıf sayısı	Bağlantı g¼c¼
Baum (2016a)	Tourism workforce research: A review, taxonomy and agenda	186	11
Duncan (2013)	The mobilities of hospitality work: An exploration of issues and debates	117	9
Lee (2015)	The political economy of precarious work in the tourism industry in small island developing states	71	6

37 öğe ve sekiz kümeden oluşan atıf ağ analizi görünümünde turizmde emek alanında geręekleřtirilen çalışmalar arasında en çok etkileşim alan ilk üç alışma Tablo 6’te verildiği gibidir. Tablodaki alışmalar incelendiğinde en fazla atıf alan araştırma temalarının turizm emeğinin yapısal özelliklerine bağlı araştırma sorularına yoğunlaştığı ifade edilebilmektedir.

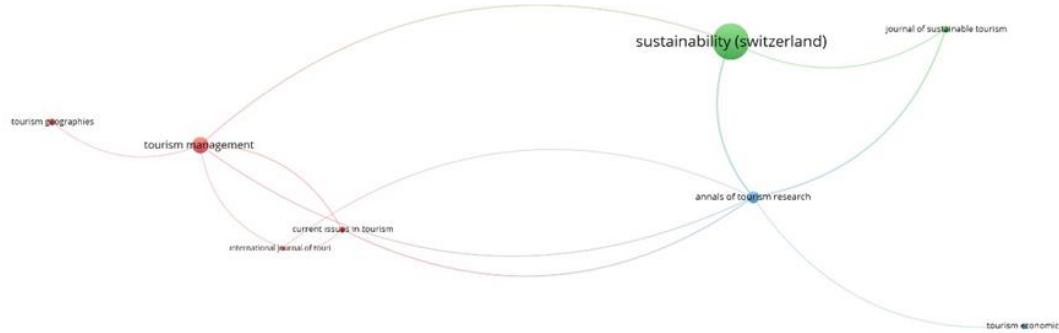
4.6. KAYNAK ATIF ANALİZİ

Turizmde emek olgusunu konu alan çalışmaların en yoğun atıf alan kaynak ağ analizi ile göstermek üzere eşik en az beş makale ve beş atıf almış olan kaynaklara daraltılmıştır. 186 kaynak içerisinden sekiz kaynak bu eşiğe uygun olarak haritaya dahil olmuştur (şekil 7).

Tablo 7. Kaynak makale, atıf sayısı ve bağlantı g¼c¼ sıralaması

Kaynak	Makale sayısı	Atıf sayısı	Bağlantı G¼c¼
Annals of Tourism Research	13	793	17
Sustainability (Switzerland)	39	595	10

En çok atıf alan kaynaklar Tablo 7’da, toplam kaynak atıf ağ analizi ise şekil 6’da gösterildiği gibidir.

şekil 7. Kaynak Atıf Analizi

Turizmde emek çalışmalarının Scopus veritabanındaki analizine g¼re en fazla atıf alan Annals of Tourism Research, en fazla çalışmanın yayınlandığı kaynağın ise Sustainability (Switzerland) dergisi olduğu g¼r¼lmektedir. Tourism Management dergisinin de ayrı bir k¼me oluşturması dolayısıyla alanda geręekleřtirilen çalışmaların s¼rd¼r¼lebilirlik ve y¼netim odağında dağılım g¼sterdiklerini s¼ylemek m¼mk¼nd¼r.

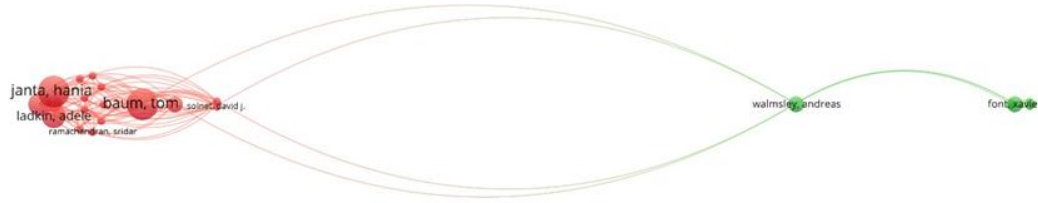
4.7. YAZAR ATIF ANALİZİ

Turizm ve emek konulu çalışmalarda atıf yoğunluğuna göre yazar ağ analizini haritalamak için en az bir makalesi ve az 100 atıfı olan yazarlar eşik olarak belirtildiğinde 802 yazardan 48 yazar haritalamada yer almaktadır. Söz konusu yazarların bağlantı gücüne göre ilk üçü Tablo 8’de, toplam atıf ağ analizi ise Şekil 8’de görüldüğü gibidir.

Tablo 8. Yazar-Makale, Atıf Sayısı ve Bağlantı Gücü Sıralaması

Yazar	Makale sayısı	Atıf sayısı	Bağlantı gücü
Baum, Tom	4	468	37
Karlj, Anna	2	312	22
Duncan, Tara	1	117	18

Bağlantı gücü yüksek olan yazarların Şekil 7’de görüldüğü üzere ayrı bir küme oluşturdukları, diğer kümeler ile bağları arasındaki mesafeye bakıldığında ise alanda farklılaştıkları görülmektedir. Ağ haritalarının görsellerinde kümeler arası bağları gösteren çizgi mesafeleri, kümeleri oluşturan çalışmaların yoğunlaştıkları alanların birbiri ile ilişkisini gösterir. Dolayısıyla kırmızı kümede yer alan çalışmalar ile yeşil kümede yer alan çalışmaların odaklandıkları konu bağlamında birbirinden farklılaştığını ifade etmek mümkündür.

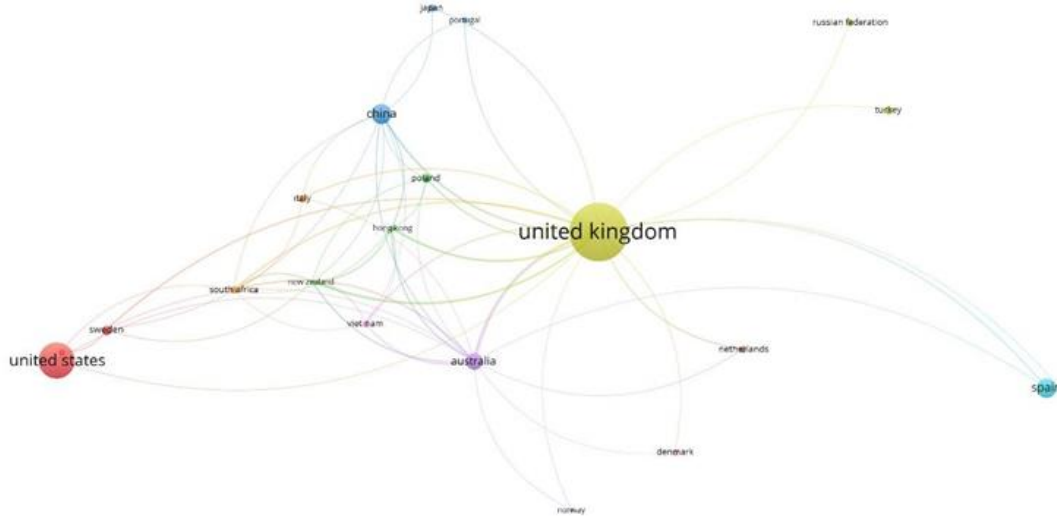

Şekil 8. Yazar Atıf Analizi

Kırmızı kümedeki çalışmalar incelendiğinde araştırma konularının genellikle yönetsel ve sektörel odakta turizmde emek olgusunu araştıran çalışmalar olduklarını görmek mümkündür. Yeşil kümedeki çalışmalar incelendiğinde ise Walmsley’in (2017) overtourism olgusu ile işsizlik düzeyi arasındaki ilişkiyi incelediği; Font’un (2012) ise çalışma arkadaşları ile gerçekleştirdiği araştırmada kurumsal sosyal sorumluluk olgusuna odaklandığı için diğer araştırma alanlarından uzakta konumlandığı anlaşılmaktadır.

4.8. ÜLKE ATIF ANALİZİ

Ülke atıf ağ analizlerini incelemek üzere en az beş makale yayınlanmış ve beş atıf almış ülkeler seçilmiştir. 72 ülke içerisinde bu kriterlere 24 ülke uygunluk göstermiştir. Birleşik Krallık, 3298 atıf; Avustralya 1028 atıf ve Yeni Zelanda 848 atıf ile ilk üç sırada yer alan ülkeler olmuşlardır. Toplam ülke atıf ağ analizi ise Şekil 9’da görüldüğü gibidir.

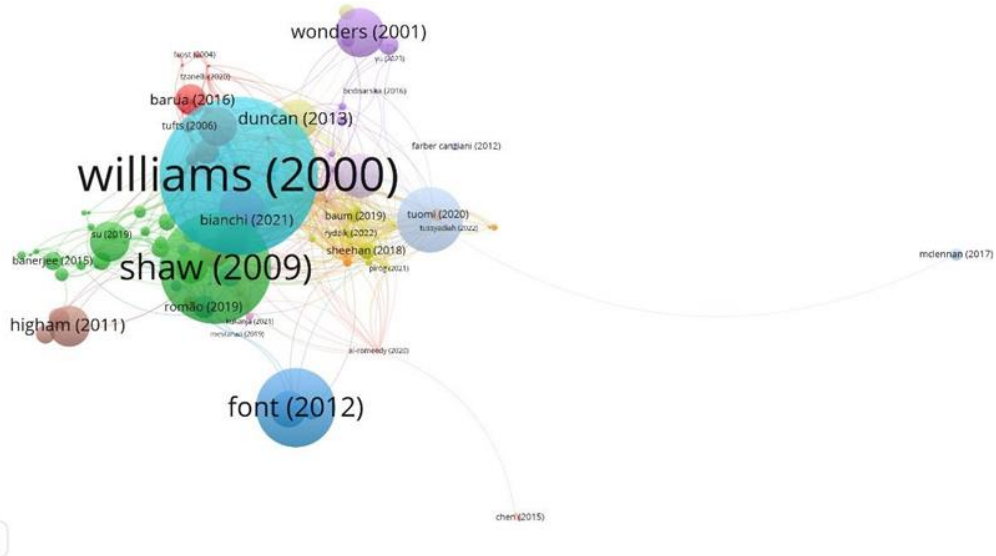

Şekil 9. Ülke atıf analizi

Scopus veritabanında taranan turizm ve emek ile ilgili çalışmaların ülke atıf analizlerine bakıldığında en fazla atıf alan ülke sıralamasının değiştiği görülmektedir. Atıf yoğunluğu ve ilişkiseliliğine göre ilk ülkenin Birleşik Krallık olduğu ve ardından Amerika Birleşik Devletleri'nin takip ettiği bir dağılım tespit edilmiştir.

4.9. BİBLİYOMETRİK MAKALE EŞLEŞMESİ ANALİZİ

Turizmde emek konulu çalışmalarda bibliyometrik olarak en çok eşlenen çalışmaları tespit etmek üzere en az 5 atıf almış çalışmaları eşik olarak belirlenmiştir. Böylelikle 329 çalışmanın 145'inin küme oluşturduğu tespit edilmiştir (Şekil 10). Bibliyometrik eşleşmede makale analizleri alanda bulunan makalelerin en fazla atıf verdiği makaleleri tespit etmek amacıyla gerçekteştirilmektedir.

Şekil 10. Bibliyometrik Makale EŞleşmesi Analizi

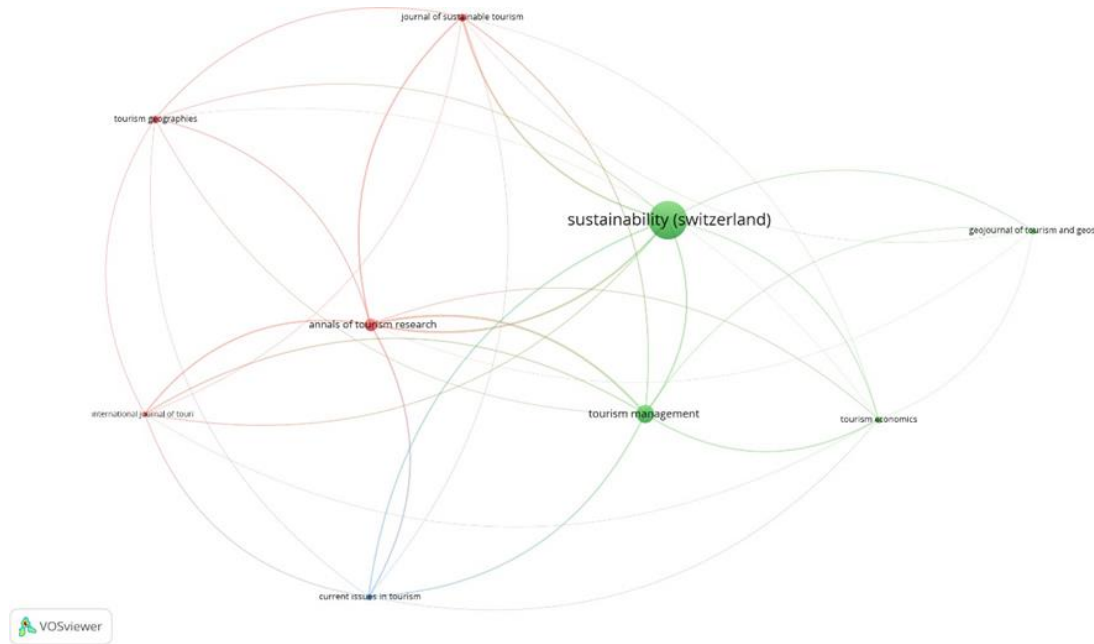
Williams (2000), Shaw (2009), Font (2012) ve Wonders (2001) çalışmaları atıf yoğunlukları (sırasıyla 449, 316, 225, 140) dolayısıyla halka görünümünde öne çıksalar da bağlantı gücü sıralaması Tablo 9'deki gibidir. Bu araştırmalar alanda en fazla ele alınan konulara gönderme yaparken bağlantı gücü sıralamasında öne çıkan çalışmalar söz konusu araştırmaların alanyazındaki etki alanlarının geniş olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 9. Bibliyometrik Makale Eşleşmesi Bağlantı Gücü Sıralaması

Makale	Atıf sayısı	Bağlantı gücü
Duncan (2013)	117	111
Baum (2016a)	186	110
Baum (2016b)	126	97

4.10. BİBLİYOMETRİK KAYNAK EŞLEŞMESİ ANALİZİ

Bibliyometrik kaynak eşleşmesi ağ analizi için eşik değeri en az beş makale ve en az beş atıf olarak belirlenmiştir. 186 kaynak arasından dokuz kaynağın bu eşikte ve üstünde değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bibliyometrik kaynak eşleşmesi ağ analizi görsel haritası Şekil 10'da görüldüğü gibidir. Bibliyografik eşleşme analizleri alandaki diğer çalışmalar tarafından atıf alan bağlantılı yayınları ifade etmek üzere gerçekleştirilen bir analizdir. Bu analizde, kaynak eşleşmesi analiz edilmiştir. Dolayısıyla Şekil 11'den anlaşılacağı üzere turizm ve emek olgusu ile ilgili gerçekleştirilen çalışmaların en fazla atıf verdiği makaleler şekilde görünen dergilerde yayınlanmaktadır.

Şekil 11. Bibliyometrik Kaynak Eşleşmesi Analizi

Annals of Tourism Research 13 makale, 793 atıf, 286 bağlantı gücü; Sustainability (Switzerland) 39 makale, 595 atıf, 235 bağlantı gücü ve Tourism Management 18 makale, 1333 atıf, 219 bağlantı gücü ile görsel haritada merkezi noktalarda yer almaktadırlar.

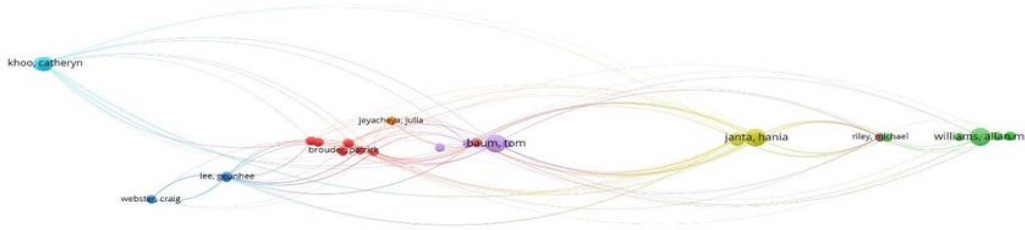
4.11. BİBLİYOMETRİK YAZAR EŞLEŞMESİ ANALİZİ

Bibliyometrik yazar eşleşmesi ağ analizi için eşik noktası bir yazar için en az iki makale ve beş atıf olarak belirlenmiştir. 829 yazar içerisinde bu kritere uyan 42 yazardan 40'ı görsel haritada yer almıştır. Bağlantı gücüne göre ilk üç yazar Tablo 10'da gösterildiği gibidir. Alanda turizm ve emek konulu araştırmalar kaleme alan yazarların en fazla atıf verdikleri diğer yazarları tespit etmeye yarayan bibliyometrik yazar eşleşmesi analizinde görsel haritaya bakıldığında ortaya çıkan her bir küme için öne çıkan yazarların bağlantı gücü sıralamasından farklılık gösterdiği görülmektedir (Şekil 11).

Tablo 10. Bibliyometrik yazar eşleşmesi analizi bağlantı gücü sıralaması

Yazar	Makale sayısı	Atıf sayısı	Bağlantı gücü
Janta, Hania	3	208	623
Lugosi, Peter	3	191	621
Ladkin, Adele	3	176	617

Görsel ağ haritası ile bağlantı gücü sıralamasının farklılaŐma nedeni alanda gerçekleştirilen çalışmaların odaklandıkları olguların farklılaşması olarak ifade edilebilir. Williams başta olmak üzere, Baum, Janta, Boudier ve Khoo alanda en fazla atıf alan çalışmalar olarak araştırma sahasını Őekillendirmektedirler.

Şekil 11. Bibliyometrik Yazar EŞleşmesi Analizi

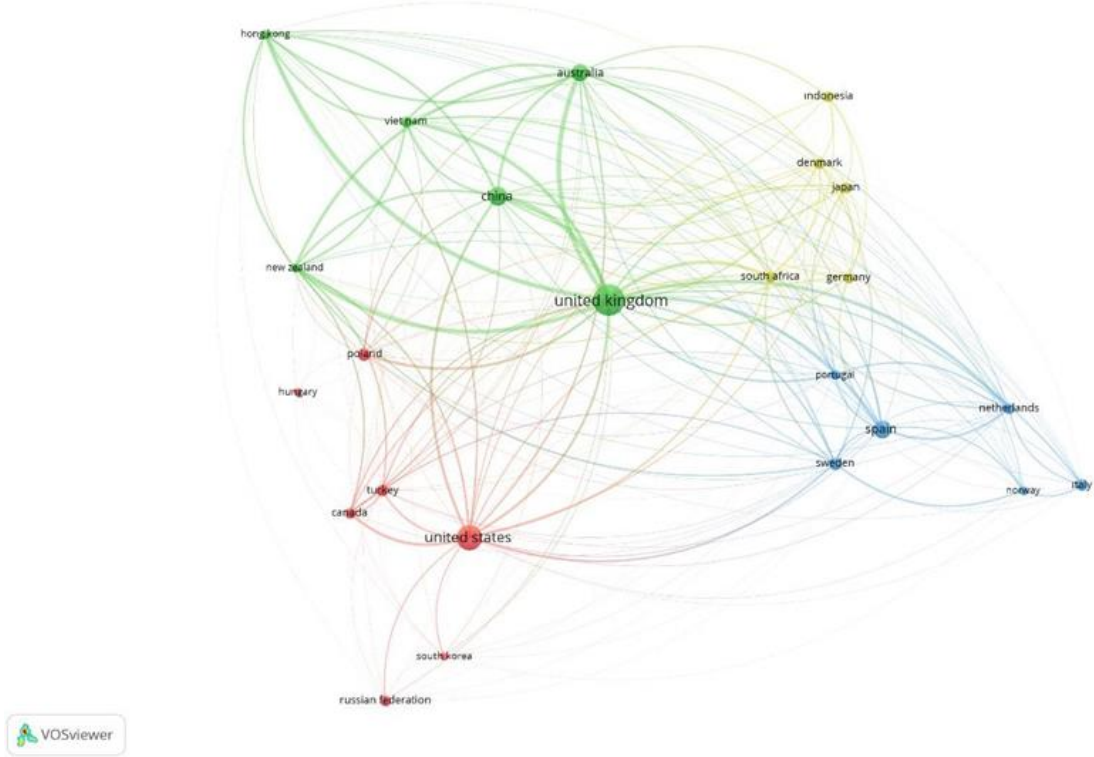
4.12. BİBLİYOMETRİK ÜLKE EŞLEŞMESİ ANALİZİ

Turizmde emek olgusu ile ilgili en az beş çalışma yayınlanmış ve beş atıf almış ülkeler eşik olarak alındığında 72 ülkeden 24 ülkenin haritalandığı tespit edilmiştir. Ülkelerin bağlantı gücü sıralaması Tablo 11'de, toplam ülke eşleşmesi görsel haritası ise Şekil 12'de gösterildiği gibidir.

Tablo 11. Bibliyometrik lke EŞleşmesi Analizi Bağlantı Gücü Sıralaması

lke	Makale sayısı	Atıf sayısı	Bağlantı gücü
Birleşik Krallık	77	3298	5718
Avustralya	22	1028	2361
Çin	27	673	2326
Yeni Zelanda	6	848	1916
ABD	47	686	1785

Turizm ve emek konulu alanyazında Birleşik Krallık menşeli çalışmaların diğer araştırmalar tarafından çokça atıf olarak alanı şekillendirdikleri görülmektedir. Ardından Birleşmiş Milletler ve İspanya gibi ülkelerin geldiği görülmektedir. Dolayısıyla bu doğrultuda turizm ve emek olgusu bağlamında en fazla Birleşik Krallık'ta gerçekleştirilen çalışmaların etkili olduğunu ifade etmek mümkündür. Ağ haritasında görülen kümelenmeye bakıldığında kümeleri oluşturan ülkelerin birbirine benzer konular çalışarak bir örüntü oluşturduğu söylenebilir.

Şekil 12. Bibliyometrik Ülke Eşleşmesi Analizi

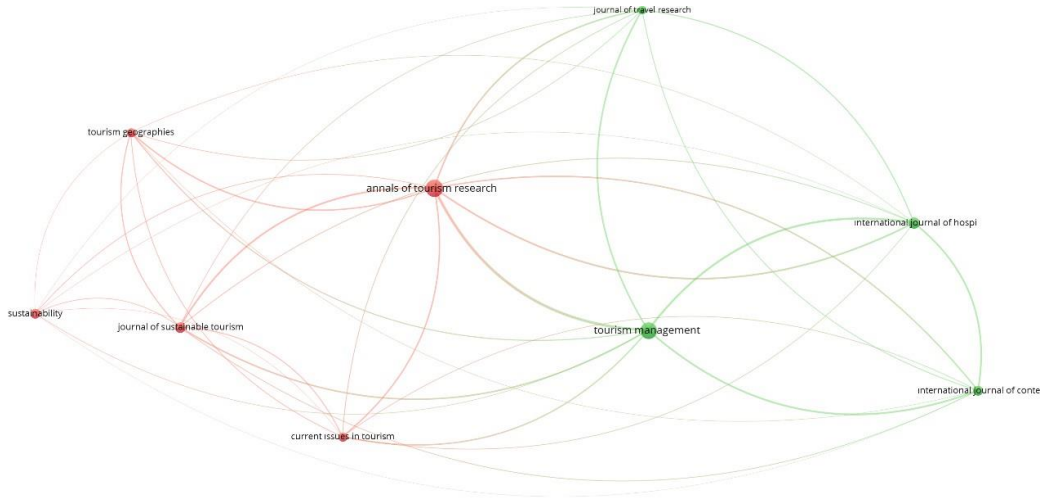
4.13. KAYNAK ORTAK ATIF ANALİZİ

Kaynak ortak atıf için eşik en az 100 atıf olarak belirlenmiş, 8783 kaynaktan 50 kaynak eşişe dahil olmuştur. Bu 50 kaynaktan 9 küme bağlantı gücü dolayısıyla görsel haritada yer almıştır. Bağlantı gücü sıralamasında ilk beş dergi Tablo 12'de, genel görsel ağ analizi haritası ise Şekil 13'te verildiği gibidir.

Tablo 12. Kaynak ortak atıf analizi bağlantı gücü sıralaması

Kaynak	Atıf sayısı	Bağlantı gücü
Tourism Managment	358	4766
Annals of Tourism Research	391	4579
International Journal of Hospitality Management	163	2724
International Journal of Contemporary Hospitality Management	134	2148
Journal of Sustainable Tourism	154	2007

Ağ analizi haritasına bakıldığında Annals of Tourism Research ve Tourism Managment dergilerinin alanda en fazla atıf alan kaynaklar olarak öne çıktıkları görülmektedir.

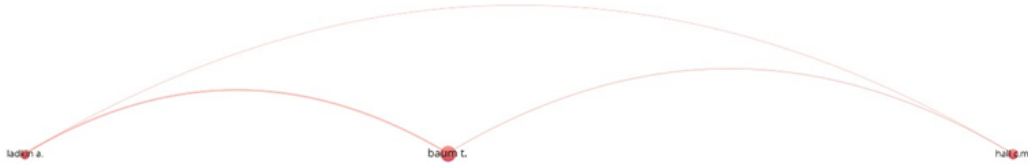
VOsviewer

Şekil 13. Kaynak Ortak Atıf Analizi

Bibliyometrik kaynak eşleşmesi analizi ile kıyaslandığında bu durum; Annals of Tourism Research ve Tourism Management dergilerindeki çalışmaların en fazla Sustainability (Switzerland) verdikleri şeklinde yorumlanabilmektedir. Ortak atıf analizi en fazla ortak atıf alan çalışmaları analiz etmek için kullanılırken; bibliyografik eşleşme analizinin tam tersine alandaki diğer en az iki kaynaktan en fazla atıf alan çalışmaları analiz etmek için kullanıldığı unutulmamalıdır (Dereli, 2024: 5).

4. 14. YAZAR ORTAK ATIF ANALİZİ

Turizmde emek çalışmalarını kaleme almış olan yazarların en az 50 atıf almış olması koşulu ile dahil edildiği bu analizde 21795 yazarın yalnız üçünün (Baum, Ladkin ve Hall) bu eşişge uyduğu tespit edilmiştir.

VOsviewer

Şekil 14. Yazar Ortak Atıf Analizi

Öne çıkan yazarları vurgulamak açısından parametre değiştirilmemiş ve ağ analizi Şekil 14'de olduğu hali ile gösterilmiştir. Tespit edilen tüm bulgular ışığında turizmde emek çalışmalarının yoğunlaştığı alanın istihdamına yönelik keşifsel çalışmalardan oluştuğu bir kez daha gözlenmiştir (Baum, vd., 2016a; Hall, 2007; Ladkin, 2016).

3. SONUÇ

Turizm emek yoğun bir sektör olarak endüstri devriminden bu yana yükselen bir ivme ile hizmet veren sektörler arasındadır. Çalışma ve boş zaman başta olmak üzere birçok parametreye bağlı olan bu gelişim bu sektörde çalışan turizm emekçilerinin sayısının her geçen gün artmasına zemin hazırlamıştır. Dolayısıyla turizm alanyazını da buna paralel olarak gelişen bir yapı sergilemiştir. Fakat ulusal alanyazında istihdam ve eğitim odağında başlayan çalışmalar günümüze gelindiğinde duygusal emek yoğunluklu bir temada, çoğunlukla nicel araştırma yaklaşımları benimsenerek gerçekleştirilmektedir. Bu çalışma kapsamında turizm alanyazınının uluslararası ölçekte belirli bir kısmını temsil eden Scopus veri tabanı üzerinden turizmde emek konulu makalelere ulaşılmış ve VOSviewer yazılımı üzerinden bu çalışmaların bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir.

Çalışma sonucuna göre; turizmde emek olgusuna yönelik çalışmaların belirli bir istikrar yakalayamadığı görülmektedir. En fazla çalışma yapılan yıl 2022 olarak tespit edilmiştir. Ortak yazarlık yazar analizi, makale atıf analizi, yazar atıf analizi, yazar ortak atıf analizi ağ haritalarında yazar Tom Baum'un merkez noktalarda olduğu tespit edilmiştir. Ortak yazarlık ülke analizi, ülke atıf analizi, bibliyometrik ülke eşleşmesi analizi verilerinde ise Birleşik Krallık'ta yapılan çalışmaların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Yeni Zelanda'da gerçekleştirilen çalışmaların sayısal olarak az olmasına rağmen bağlantı güçlerine bakıldığında etki alanının geniş olduğunu söylemek mümkündür. Kaynak atıf analizi, bibliyometrik kaynak eşleştirmesi analizi, kaynak ortak atıf analizi gibi veriler göz önüne alındığında turizmde emek olgusunun en çok Annals of Tourism research, Sustainability (Switzerland) ve Tourism Management dergilerinde yayınlanan çalışmalarda ele alındığı ve etki alanlarının bu dergilerden genişlediğini söylemek mümkündür. Son olarak birlikte ortaya çıkan anahtar kelimelerin employment, Covid-19, labour market, sustainability ve gender olması turizmde emek çalışmalarında en sık çalışılan konular hakkında net bilgiler vermektedir. Anahtar kelime analizlerinin oluşturulduğu temalara bakıldığında istihdam yapısının hareketliliği, eşitlik temelinde insan hakları olgusu, kırsal alanlar ve göç, turizmin mevsimlik yapısı, kalkınma aracı olarak turizm endüstrisi temalarının ön plana çıkarak alanyazını şekillendirdiği görülmektedir. Dolayısıyla alanda yoğunlaşılan olgular özelinde geleceğe yönelik araştırmalarda bu bağlamlar üzerinden çalışmalar geliştirilerek ulusal alanyazına katkı sağlamak mümkündür.

Alanyazındaki diğer bibliyometrik araştırmalarla karşılaştırıldığında bu çalışma turizmde emek olgusunun ele alındığı çalışmaları inceleyen ilk araştırma niteliği taşımaktadır. Alandaki turizm ile ilişkili bibliyometri çalışmalarının genellikle alternatif turizm çeşitleri (Alan ve Şen, 2020; Binbaşıoğlu, 2020; Doğan ve Doğan, 2020; Şen ve Akel, 2021; Arman ve Bulgan, 2022) ile ilişkili turizm çalışmalarına odaklandıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra kültür (Dönbak, 2020), bilgi teknolojileri ve dijitalleşme (Binbaşıoğlu, 2020; Türkmendağ, 2021; Yapıcı, 2022; Tekeli, vd., 2022; Altunel, vd., 2023; Balyalı ve İlhan, 2023; Çubukçu ve Topçuoğlu, 2023; Oral, 2023; Yılmaz ve Karamustafa, 2023) gibi spesifik konular çevresinde şekillendiği görülmektedir. VOSviewer ile gerçekleştirilen bu çalışmalar, ilgili olguların alanyazındaki güncel durumu hakkında kapsamlı bilgiler vermişlerdir. Tüm araştırmalar niş alanlarda turizm alanyazınının gelişimini izlemeye ve güncel durumunu tespit etmeye yönelik olarak geliştirilmiş çalışmalardır. Bibliyometri çalışmaları ilgili alanın geçmişten güncel yol haritasını çıkarmak adına verimli bir araştırma imkanı sağlamaktadır. Bu araştırma kapsamında da emek olgusu ve turizm alanyazınındaki güncel durumu VOSviewer aracılığı ile görsel haritalarla ifade edilmeye çalışılmıştır.

Gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalarda turizmde emek olgusunun öne çıkan ülkeler dışında da çalışılması ve yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Çünkü her geçen gün

büyüyen turizm sektörünün temelinde bulunan emek olgusunu daha iyi anlamak, kapsamını belirlemek ve genişletmek başta turizm emekçilerinin çalışma ve özel yaşamlarının iyileştirilmesine katkıda bulunabileceği gibi turizmde ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi ve iyileştirilmesinde de etkili olabilir. Kaynak odaklı analizler dikkate alındığında farklı dergilere yönelme veya mevcutta alanda baskın olan dergilere odaklanma mümkün olabilir. Son olarak öne çıkan anahtar kelimeler odaklandığı alanlar üzerinden tespit edilecek yeni alanlarda çalışmalar gerçekleştirilerek araştırma sahasını çeşitlendirmek mümkündür. Ayrıca turizm alanında hem akademik hem de sektörel olarak nicelik bakımından gelişmiş olan Türkiye'nin uluslararası alanyazında temsilinin artırılması adına nitelikli uluslararası yayınlar yapılması gerekliliği de ülke atf analizlerinde gözler önüne serilmiştir. Tekrar eden nicel yaklaşımlı çalışmaların yanı sıra emek olgusunun turizm sektöründeki farklı çehrelerini keşfedici nitelikte ampirik araştırmalar gerçekleştirilebilir. Bu doğrultuda geleceğe yönelik araştırma alanlarının derlendiği Tablo 13'ten faydalanılabilir:

Tablo 13. Geleceğe yönelik araştırma alanı önerileri

Araştırma alanı	Araştırma sorusu	Potansiyel atf kaynakları
Turizm ve Göç ilişkisi	<ul style="list-style-type: none"> Turizm sektöründe göçmen işçi deneyimleri nasıl şekillenmektedir? Göçmen işçilerin istihdam politikaları nasıl şekillenmiştir? Sektöre yansımaları nasıldır? Uluslararası turist talebi ve Türkiye'deki göç politikalarının arasında nasıl bir ilişki vardır? 	William ve Hall, 2000; William ve Shaw, 2011
Turizmde prekarya	<ul style="list-style-type: none"> Turizm çalışanlarının prekarya bağlamında görüşleri nedir? Mevsimsellik turizm prekaryası yaratıyor olabilir mi? Turizmde iş gücü devir hızının yüksek olmasına yönelik emekçi deneyimlerinin nasıl şekillenmektedir? 	Lee, 2015
Post-pandemik dönemde turizmde emek	Pandemi sonrası ekonomik dalgalanmadan turizmde emek süreci nasıl etkilenmiştir?	Baum, vd., 2020
Paylaşım ekonomisi ve turizmde emek	<ul style="list-style-type: none"> Paylaşım ekonomisi turizm istihdamını nasıl etkilemektedir? AirBnB ve benzeri kısa dönemli turizm konaklama sistemlerinde turizmde emek nasıl şekillenmektedir? 	Fang, vd., 2016
Turizmde emek olgusunun keşfi	Dijitalleşme, yapay zeka, paylaşım ekonomisi, ekonomik ve jeopolitik krizler çağında turizmde emek olgusu nasıl değişmiştir?	Shaw ve Williams, 2009; Ladkin, 2011; Baum, vd., 2016; Baum, vd., 2020
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri bağlamında turizmde emek	SDG 2030 projesinin Türkiye'de turizmde emek olgusuna yansımaları nelerdir?	Baum, vd., 2016

Bu araştırma kapsamında özellikle atf analizinde öne çıkan konular bağlamında gerçekleştirilen geleceğe yönelik araştırma önerileri özellikle Covid-19 pandemisi sonrasında deri değiştiren her sektör gibi pandemi sonrası ard arda gelen krizlerle baş etmeye çalışan turizm sektörünün güncel durumuna ampirik anlamda ışık tutacak çalışma önerileridir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review: Externally peer reviewed.

Conflict of Interest: The author declared that she has no conflict of interest.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

- Acar, S. ve evirgen, A. (2021). Duygusal Emeğin rgtsel Bağlılığa Etkisi: Konaklama İşletmelerinde Bir Araştırma. *İş ve İnsan Dergisi*, 8(1), 91-105.
- Açıksözlü, . ve Varol, İ. (2022). Turizm Kavramına Yönelik Akademik Yayınların Bibliyometrik Analizi. *The Journal of Academic Social Science*, 134(134), 322-339.
- Açıksözlü, . ve Yalçın, M. (2022). Türkiye Turizmine Yönelik Yabancı Literatürde Yer Alan Akademik Yayınların Vosviewer ile Bibliyometrik Analizi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm, Ekonomi Ve Kültürel Miras Sempozyumu*; 23-24 Haziran 2022; Denizli.
- Alan, A. A. ve şen, . (2020). Gastronomi Temalı Festivaller zerine Yapılmış alışmaların Bibliyometrik Analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (6), 132-144.
- Alp, G. ve nl, B. . (2019). Turizm ve Suç İlişkisinin Bibliyometrik Haritalama ile İncelenmesi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 213-228.
- Altunel, A. G. Y. (2023). Turizm Alanında Oyunlaştırma alışmalarının Bibliyometrik Analizi. *Avrasya Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 52-61.
- Altunel, M. C., Altunel, A. G. Y. ve Pala, B. (2023). Mobil Rehber Uygulamaları zerine Bibliyometrik Bir Analiz. *GSI Journals Serie C: Advancements in Information Sciences and Technologies*, 6(2), 31-66.
- Arıkan Saltık, I. ve Asunakutlu, T. (2016). Duygusal Emek ve Kültür: Konaklama Sektöründe Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Social Science Institute*, 8(14).
- Arman, H. ve Bulgan, G. (2022). Ulusal Literatür Kapsamında Engelsiz Turizm Konulu Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 2171-2200.
- Arslan, E. (2022). Sosyal Bilim Araştırmalarında VOSviewer ile Bibliyometrik Haritalama ve rnek Bir Uygulama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(zel Sayı 2), 33-56.
- Artsın, M. (2020). Bir Metin Madenciliği Uygulaması: VOSviewer. *Eskişehir Teknik Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi B-Teorik Bilimler*, 8(2), 344-354.
- Aslan, H. ve Mert, İ. S. (2019). Duygusal Emek ile İçe Yabancılaşma İlişkisinde Psikolojik Sermayenin Düzenleyici Rolü. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 1736-1772.
- Avcı, M. (2012). Turizm Sektöründe İstihdam Sorunları: Marmaris, Fethiye, Bodrum İlçeleri zerine Ampirik Bir İnceleme. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 39-62.
- Avcı, U. ve Boylu, Y. (2010). Türk Turizm alışanları İçin Duygusal Emek Geçerlemesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 7(2).
- Avcıkurt, C. (2004). Konaklama İşletmelerinde İş Görenlerin Eğitimi ve Alternatif Eğitim Yöntemlerinin Etkinliği. *neri Dergisi*, 6(21), 25-32.
- Aydın, E. (2022). Turizm Araştırmalarının Entelektüel Yapısının ve Performansının Değerlendirilmesi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(Ek2), 7-24.
- Aydın, e. (2023). Turizm Alanındaki Etik Başlıklı Makalelerin Kavramsal Yapısı. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 393-406.
- Bağı, E., Yılmaz, C. ve Akay, E. (2023). Ağırlama Sektörü alışanları Duygusal Emeğinin İş Tatmini zerine Etkisi: Zincir Restoran İşletmeleri zerine Bir Uygulama. *Kent Akademisi*, 16(2), 1108-1126.
- Balyalı, T. . ve İlhan, . A. (2023). Turizm ve Dijitalleşme Konulu Araştırmaların Bilimsel Haritalama Tekniği ile Bibliyometrik Analizi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 117-133.
- Baş, M. ve Kılıç, B. (2014). Duygusal Emek Boyutları, Süreci ve Sonuçlarının Engelli Turizm Pazarında Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, (2), 67-83.
- Baum T, Cheung C, Kong H, Kralj A, Mooney S, Nguyn Th Thanh H, Ramachandran S, Dropuli Ruği M ve Siow M. L. (2016) Sustainability and the Tourism and Hospitality Workforce: A Thematic Analysis. *Sustainability*. 8(8):809.

- Baum, T., Kralj, A., Robinson, R. N. ve Solnet, D. J. (2016a). Tourism Workforce Research: A Review, Taxonomy and Agenda. *Annals of Tourism Research*, 60, 1-22.
- Baum, T., Mooney, S. K., Robinson, R. N. ve Solnet, D. (2020). COVID-19's Impact on the Hospitality Workforce—New Crisis or Amplification of the Norm?. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32(9), 2813-2829.
- Bilici, N. S. ve Parlak, U. (2022). Helal Turizm ile İlgili Yapılan Uluslararası Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Ahi Evran Akademi*, 3(1), 130-151.
- Binbaşıoğlu, H. (2020). Akıllı Turizm Üzerine Bibliyometrik Bir Literatür Taraması. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 8(4), 2825-2847.
- Bostan, A. ve Cebeci, T. (2023). Türkiye’de Turizm Alanında Yapılan Tükenmişlik Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili. *Tourism and Recreation*, 5(1), 1-9.
- Boyacıoğlu, E. Z. ve Elmas, Ç. (2022). Ekonomi ve Turizm Odaklı Literatür: Bibliyometrik Bir Analiz. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 133-147.
- Börner, K., Chen, C. ve Boyack, K. W. (2003). Visualizing Knowledge Domains. *Annual Review Of Information Science And Technology*, 37(1), 2-58.
- Bulut, M. (2022). Türkiye’de Konaklama İşyerleri Özelinde Turizm Sektöründe Asgari İşçilik Uygulamaları. *Journal of Applied Tourism Research*, 3(1), 67-80.
- Bulut, Z. ve İli, N. D. (2022). Türkiye ve Dünyadaki “Hüzün Turizmi” Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi. *Turizm ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 2(1), 66-88.
- Burkut, E. B. (2023). WoS ve Scopus Veri Tabanındaki Yavaş Şehirlerle (Cittaslow) İlgili Yayınların Vosviewer Programıyla Analizi. *Journal of FSMVU Faculty of Architecture and Design*, 4(1), 22-52.
- Bükey, A. ve Gülcan, B. (2022). Turizm ve Rekreasyonda Bandura’nın Öz-yeterlilik Teorisinin Bibliyometrik Analizi. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 10(3), 2296-2313.
- Cinnioğlu, H. ve Salha, H. (2017). İş Görenlerin Paternalist Liderlik Algılarının Duygusal Emek Düzeyleri Üzerine Etkisi: İstanbul'daki Yiyecek İçecek İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2017(2), 68-77.
- Çakır, P. (2002). Turizm Sektörünün İstihdam Yapısı ve Sorunları. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 195-202.
- Çakmakçı, E. ve Öztürk, Ş. (2017). Duygusal Emeğin Otel Çalışanları Üzerinden Kavramsal Boyutları ile Tartışılması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 40(4), 149-163.
- Çalhan, H. ve Ertan, F. (2023). Examination of Career Titled Articles in the Hospitality, Tourism and Sport Field (Wos) Using Bibliometric Mapping Technique. *Journal of Humanities & Tourism Research (JoHUT)*, 13(4).
- Çalışkan, O. ve Tepeci, M. (2008). Otel İşletmelerinde Ortaya Çıkan Yıldırma Davranışlarının İş Tatmini ve İşte Kalma Niyetlerine Etkileri. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 135-148.
- Çetin, İ. (2017). Otel Çalışanlarında Tükenmişlik ve Tükenmişliğe Etki Eden Faktörler. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 83-95.
- Çetin, K. (2023). Gastronomi Deneyimine İlişkin Bilimsel Bilginin Haritalanması: Bibliyometrik Bir Analiz. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 551-574.
- Çilgınoğlu, H. (2023). Medikal Turizm Konusundaki Araştırmaların Bibliyometrik Analizi: Eğilimler, Odak Noktaları ve Olanakları. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 451-464.
- Çubukcu, B. B. (2023). Agro Turizm Konusu Üzerine Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 13(3), 665-675.
- Çubukcu, B. B. ve Topçuoğlu, Ö. (2023). Turizm Sektöründe Dijitalleşme ve Verimlilik İlişisini İnceleyen Akademik Araştırmaların Bibliyometrik Analizi. *Third Sector Social Economic Review*, 58(1), 598-610.
- Demir, M. ve Tütüncü, Ö. (2010). Ağırlama İşletmelerinde Örgütsel Sapma ile İşten Ayrılma Eğilimi Arasındaki İlişki. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 21(1), 64-74.

Demiral, G. N. ve Yüksek, G. (2022). Turizm Ulaştırması Alanyazınına Scopus Veri Tabanı Üzerinden Panoramik Bir Bakış. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(4), 1847-1862.

Demirses, İ., Bayrak, D., Kement, Ü. ve Köksal, G. (2023). Gastronomi Deneyimi Üzerine Bibliyometrik Bir Araştırma. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 5(2), 87-104.

Derele, A. B. (2024). Vosviewer ile Bibliyometrik Analiz. *Communicata*, (28), 1-7.

Dinçer, M. Z., Dinçer, F. İ., Ertuğral, S. M. ve Turan, T. G. (2005). Turizm Sektöründe Uluslararası Çalışma Örgütü Normlarının Önemi ve Bu Normların Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, UÇÖ Türkiye Temsilciliği ve Turizm Bakanlığı Tarafından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 49(1).

Doğan, S. ve Doğan, T. G. B. (2020). Uluslararası Alanyazında Sağlık Turizmi Alt Bileşenleri Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 23(4), 561-586.

Dönbak, E. R. (2020). Kültür ve Turizm Araştırmalarının Bilim Haritalama Teknikleri ile Bibliyometrik Analizi. *Journal of Travel and Tourism Research*, (15), 52-78.

Duncan, T., Scott, D. G. ve Baum, T. (2013). The Mobilities of Hospitality Work: An Exploration of Issues and Debates. *Annals of Tourism Research*, 41, 1-19.

Dündar, A. K. ve Gülcan, B. (2022). Turizm ve Rekreasyonda Stebbins' in Ciddi Boş Zaman Teorisinin Bibliyometrik Analizi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(9), 1235-1248.

Ekşi, O., Cesur, Z. ve Güven, T. (2022). Destinasyon Pazarlamasının Görsel Haritalama Tekniği ile Bibliyometrik Analizi. *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (8), 136-147.

Erbaş, A., Cankül, D. ve Temizkan, R. (2016). Turizm Diplomalılarının İstihdam Sorunu. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 3(4), 1-12.

Erdoğan, S. U. ve Çiğdemli, A. Ö. Ö. (2022). Turizm Bağlamında İşgören Devri (Turnover) Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi: Web of Science Örneği. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 4(2), 84-107.

Ersoy, A. (2022). Turizm ve Covid-19: Uluslararası Alanyazın Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(3), 1067-1080.

Erşahin, E. ve Gülcan, B. (2022). Turizm ve Rekreasyonda Richard M. Ryan ve Edward L. Deci'nin Özbelleme Teorisinin Bibliyometrik Analizi. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 453-469.

Ertürk, E. (2021). İş-aile Yaşam Çatışması ile Duygusal Emek Arasındaki İlişi: Hizmet Sektöründe Bir Araştırma. *EUropean Journal of Managerial Research*. 5(Özel Sayı 1), 49-63.

Font, X., Walmsley, A., Cogotti, S., McCombes, L. ve Häusler, N. (2012). Corporate Social Responsibility: The Disclosure-Performance Gap. *Tourism Management*, 33(6), 1544-1553.

Font, X., Walmsley, A., Cogotti, S., McCombes, L. ve Häusler, N. (2012). Corporate Social Responsibility: The Disclosure-Performance Gap. *Tourism Management*, 33(6), 1544-1553.

Gökçe, Y. ve Ünlüönen, K. (2023). Örgütsel Çeviklik ve Örgütsel Çevikliğin Turizme Yansımaları ile İlgili Yapılmış Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 15(4), 3096-3112.

Göral, R. ve Kılınç, H. (2023). Tourism Management Dergisinin Bibliyometrik Analizi: Son 25 Yıl Üzerine Bir Değerlendirme. *Selçuk Turizm ve Bilişim Araştırmaları Dergisi*, (3), 22-39.

Gündüzeli, B. (2023). Cumhuriyetten Günümüze Turizm Anlayışı: Yeşil Turizme İlişkin Güncel Araştırmaların Bibliyometrik Bir Çalışması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(49-1), 579-593.

Günel, Ö. D. (2009). Mevsimsellik, Mevsimlik İstihdam ve Örgütsel Bağlılık: Konaklama İşletmelerinde Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 10(2), 199-219.

Güney, İ. ve Somuncu, M. (2020). Turizm Coğrafyasında Yeni Eğilimler: Bibliyometrik Göstergeler Üzerinden Bir Ağ Analizi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 29(2), 297-319.

Güngören, F. ve Özcan, C. C. (2019). Turizm ve İstihdam İlişkisinin Ampirik Bir Analizi: Türkiye Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(4), 767-781.

Gürdin, B. (2021). 1983-2021 Yılları Arasında Turizm Pazarlaması Alanında Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Social Sciences Studies Journal*, 7(85), 3155-3163.

Güzel, F. Ö., Gök, G. A. ve İşler, D. B. (2013). Duygusal Emek ve İşten Ayrılma Niyeti İlişkisi: Turist Rehberleri Üzerinde Bir Araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 10(3).

Hall, C. M. (2007). Tourism and Regional Competitiveness. *In Developments in Tourism Research (17-230)*. Routledge.

http-1: 30.09.2024 tarihinde <https://www.dunya.com/sectorler/turizm/turizm-gecen-yil-72-milyon-kisiye-istihdam-yaratti-haberi-311798> adresinden alındı.

Işık, C., Işık, Z. ve Tırak, L. (2016). Turizm Amaçlı Konaklama İşletmelerinde Duygusal Emek ile Bireysel Yenilikçilik İlişkisi: Palandöken Örneği. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 2(2), 117-133.

İslamoğlu, E., Şimşek, H. C., ve Tellioglu, S. (2018). "Düzenli İş" Bağlamında Turizm Sektöründeki Çalışma Koşulları Üzerine Bir Araştırma. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 147-161.

İzgi, B. B. ve Olcay, A. (2008). Çalışma Koşullarının Önemi: Gaziantep İlindeki 4 ve 5 Yıldızlı Otel İşletmesi Çalışanlarına Yönelik Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 43-62.

Kahyaoglu, M. ve Akca, M. (2020). Kurumsal İmajın İş Tatminine Etkisinde Duygusal Bağlılığın Rolü: Konaklama İşletmeleri Üzerinde Bir Araştırma. *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1), 225-240.

Kandemir, D. (2021). Yat Çalışanlarında Duygusal Emek ve İş Doyumu İlişkisinin İncelenmesi: Bodrum Örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 234-251.

Karakaya, A. ve Uçar, M. (2015). İş Esnekliğinin İşgören Motivasyonuna Etkisi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5), 19-35.

Kaya, İ. (2012). Türk Turizm Sektöründe İstihdamın Temel Özelliklerinin ve Sorunlarının Ücretli Çalışanlar Açısından Coğrafi Bölgelere Göre Analizi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(28), 241-257.

Kaya, İ. ve Atçı, D. (2015). Türk Turizm Sektöründe Çalışma Saatlerinin Analizi ve Değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 23-47.

Kaya, S. Ç., Yücel, E., Can, İ.İ. ve Aksöz, E. O. (2023). Turizmde Soylulaştırma Çalışmalarının Bilimsel Haritalama Tekniği ile Analizi. 23. *Ulusal Turizm Kongresi*, 112-129, 13-15 Ekim 2023, Denizli.

Kazak, M. ve Kazak, G. (2023). Sağlık Turizmi Alanında Yapılan Çalışmalarının VOSviewer ile Bibliyometrik Analizi. *Journal of Healthcare Management and Leadership*, (1), 34-45.

Keleş, Y. ve Tuna, M. (2018). Turizm İşletmelerinde Duygusal Emek: Eleştirel Bir Yaklaşım. *Turizm Akademik Dergisi*, 5(2), 129-140.

Keskin, N., Elasan, S., Keskin, R. ve Keskin, S. (2023). Küresel Şarap Turizmi Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi. *Journal of Academic Tourism Studies*, 4(Özel Sayı), 44-50.

Keskin, N., Elasan, S., Keskin, R., Ekin, Z. ve Keskin, S. (2023). Dünya'da Agroturizm: Bir Bibliyometrik Araştırma. *Journal of Academic Tourism Studies*, 4(2), 1-7.

Kılıcı, L. ve Köroğlu, Ö. (2023). Müzecilik Alanında Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi (2000-2022 Yılları). *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 24(2), 99-114.

Kılıç, İ. (2020). Turizm Alanyazınında Tükenmişliğin Öncülleri Ardılları Ve Model Önerileri. *Tourism and Recreation*, 2(2), 118-124.

Kırmızıgül, B. (2020). Turizm Çalışanları Arasında İşten Ayrılma Niyetinin ve Örtülü Bilgi Paylaşımının Duygusal Emek Üzerindeki Rollerini. *Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 166-196.

Kızanlıklılı, M. ve Ünlüönen, K. (2016). Otel İşletmelerinde Davranış Kuralı Algısı ve İş Doyumunun Duygusal Emek Davranışı Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi. *Ege Academic Review*, 16(3).

Korkmaz, H., Aydın, N. ve Niyet, İ. Z. (2019). Otel İşletmelerinde Yiyecek İçecek Çalışanlarının Duygusal Emek Düzeylerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 180-192.

Kurt, Z., Hamarat, B. ve Gümüş, M. (2019). Duygusal Emek Yabancılaşmanın Bir Nedeni Olabilir mi? Turizm Sektörü Çalışanları Örneği. *Journal of Life Economics*, 6(2), 197-216.

- Ladkin, A. (2011). Exploring Tourism Labor. *Annals of Tourism Research*, 38(3), 1135-1155.
- Lee, D., Hampton, M. ve Jeyacheya, J. (2015). The Political Economy Of Precarious Work in the Tourism Industry in Small Island Developing States. *Review of International Political Economy*, 22(1), 194-223.
- Mota, L., Teixeira, S. ve Gonçalves, F. (2018). Remarks from Tourism Planning and Sustainable Tourism-A Bibliometric Study. *Enlightening Tourism. A Pathmaking Journal*, 8(2), 99-127.
- Ongun, U. (2023). Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma Yayınlarının VOSviewer ile Bibliyometrik Analizi. *Journal of Tourism Intelligence and Smartness*, 6(2), 79-97.
- Oral, S. (2023). Turizm Teknolojileri ile İlgili Araştırmalarının Kavramsallaştırılması: VOSviewer ile Bibliyometrik Analiz. *Journal of Global Tourism and Technology Research*, 4(2), 115-128.
- Orhun, B. N. ve Gölcan, B. (2022). Turizm ve Rekreasyonda Csikszentmihalyi'nin Akış Teorisinin Bibliyometrik Analizi. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(3), 959-970.
- Özay, Z. ve Köroğlu, A. (2022). Gençlik Turizmi alışmalarının Bibliyometrik Analizi ve Görselleştirilmesi. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(4), 1337-1352.
- Öztürk, ř. (2021). Türkiye'de Turizm Sektöründe İstihdam Sorunları. *alışma İlişkileri Dergisi*, 12(2), 1-38.
- Pala, T. ve Tepeci, M. (2014). Otel İşletmelerinde alışanların Duygusal Emek Boyutlarının Belirlenmesi ve Duygusal Emek Boyutlarının İş Tatmini ve İşte Kalma Niyeti Üzerine Etkisi. *Journal of Travel & Hospitality Management/Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(1).
- Polat, M. (2022). Duygusal Emeğin İşten Ayrılma Niyetine Etkisinde Örgütsel Bağlılığın Aracılık Rolü: Yiyecek İçecek İşletmeleri Üzerinde Bir Araştırma. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 5(2), 145-162.
- Savaşkan, Y. ve Göktaş Kulualp, H. (2019). Kadın alışanlarda İş-Aile atışması, Duygusal Emek ve İşten Ayrılma Niyeti Arasındaki İlişki. *International Journal of Economic & Administrative Studies*, (25).
- Seçilmiş, C. ve Sarı, Y. (2023). Kırsal Turizme İlişkin Araştırma Eğilimleri Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz. *Uluslararası Ekonomi İşletme ve Politika Dergisi*, 7(2).
- Serçek, S. ve Serçek, G. Ö. (2017). Turizm Sektöründe Duygusal Emek: Bir Meta-Sentez alışması. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(14), 417-436.
- Shaw, G. ve Williams, A. (2009). Knowledge Transfer and Management in Tourism Organisations: An Emerging Research Agenda. *Tourism management*, 30(3), 325-335.
- Shaw, G. ve Williams, A. (2009). Knowledge Transfer and Management in Tourism Organisations: An Emerging Research Agenda. *Tourism management*, 30(3), 325-335.
- şahin, E. Ö. (2023). Gastronomi Turizmi Kapsamında Yerel Gıdalara Yönelik Yapılan alışmaların VOSviewer ile İncelenmesi. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(4), 1770-1780.
- şahin, G. ve Akova, O. (2023). Turizm ve ocuk İlişkisi: Turizm ile çocuğu İlişkilendiren alışmalara Yönelik Bibliyometrik Bir Değerlendirme. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 7(1), 34-50.
- şeker, N. (2023). Müze Deneyimine Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz. *Journal of Tourism Research Institute*, 4(2), 105-116.
- şen, Ö. ve Akel, G. (2021). Where Does Golf Tourism Go? Yesterday, Today, Tomorrow. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 16(62), 524-547.
- şit, M. (2016). Türkiye'de Turizm Sektörünün İstihdama Katkısı. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 101-117.
- Tekeli, M. ve Bozkurt, İ. (2021). Recreation and Tourism: A Bibliometric Analysis Based on a Scopus Database. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(5), 1291-1308.
- Tekeli, M., Tekeli, E. K. ve Kemer, E. (2022). Turizm ve Hizmet Robotları: Görsel Haritalama Tekniği ile Bibliyometrik Bir Analiz. *Journal of New Tourism Trends*, 3(1), 22-38.
- Toker, A. (2021). Yayınla veya Yok Ol! Rekreasyon Yönetimi Araştırmaları Nereye Gidiyor? Bibliyometrik Bir Değerlendirme. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 2107-2126.

- Toker, B. (2007a). Türkiye’de Turizm Sektörü Teşviklerinin Değerlendirilmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2), 81-92.
- Toker, B. (2007b). Demografik Değişkenlerin İş Tatminine Etkileri: İzmir’deki Beş ve Dört Yıldızlı Otelere Yönelik Bir Uygulama. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 8(1), 92-107.
- Tutar, F., Alpaslan, C., Tutar, E. ve Erkan, Ç. (2013). Turizm Sektörünün İstihdam Üzerine Etkileri. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 2(4), 14-27.
- Tükeltürk, Ş. A. ve Perçin, N. Ş. (2008). Turizm Sektöründe Kadın Çalışanların Karşılaştıkları Kariyer Engelleri Ve Cam Tavan Sendromu: Cam Tavanı Kırmaya Yönelik Stratejiler. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 113-128.
- Türkmenbaş, Z. (2021). A Bibliometric Analysis of Information Technology Research in Tourism and Hospitality Journals in the SSCI. *Journal of Yasar University*, 16 (Special Issue on Managing Tourism Across Continents), 94-110.
- Uguz, S. Ç., & Topbaş, F. (2019). Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Emeği: Turizm Sektörüne Betimsel Bir Yaklaşım. *The Journal of Academic Social Science*, 7(7), 487-509.
- Üngören, E., Doğan, H., & Özmen, M. (2010). Otel Çalışanlarının Tükenmişlik ve İş Tatmin Düzeyleri İlişkisi. *Journal of Yaşar University*, 17(5), 2922-2237.
- Ünlü, O. ve Yürür, S. (2011). Duygusal Emek, Duygusal Tükenme ve Görev/Bağlamsal Performans İlişkisi: Yakova’da Hizmet Sektörü Çalışanları ile Bir Araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (37), 183-207.
- Ünlüönen, K. ve Şahin, S. Z. (2011). Turizmde İstihdam. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 1-25.
- van Eck, N. J. ve Waltman, L. (2010). Software Survey: VOSviewer, a Computer Program for Bibliometric Mapping. *Scientometrics*, 84, 523-538.
- Walmsley, A. (2017). Overtourism and Underemployment: A Modern Labour Market Dilemma. In *responsible tourism in destinations 13–Tackling overtourism–Local responses*.
- Williams, A. M. ve Hall, C. M. (2000). Tourism and Migration: New Relationships Between Production And Consumption. *Tourism Geographies*, 2(1), 5-27.
- Yapıcı, O. Ö. (2022). Sosyal Medya ve Turizm Konulu Akademik Yayınların Görsel Haritalama Tekniğine Göre Bibliyometrik Analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(3), 1275-1292.
- Yatkın, Ö. ve Yılmaz, M. (2017). Turizm Alanında ve Yiyecek İçecek Bölümlerinde Tükenmişlik Sendromu ile İş Doyumunun Değerlendirilmesi. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 1, 8-16.
- Yayla, İ. (2023). Turizm Mevzuatı Konulu Araştırmaların Bibliyometrik Analiz ile İncelenmesi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(10), 1284-1299.
- Yeşilyurt, H. (2022). Turizm Literatüründe Duygusal Emek ve Estetik Emek Üzerine Bir İnceleme. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 6(2), 88-96.
- Yıldırım, B., Yirik, Ş. ve Yıldırım, F. (2014). Mobbing’in Örgütsel Bağlılık ile İlişkisi: Konaklama İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 25-40.
- Yılmaz, G. Ö. ve Demir, G. (2014). Otel İşletmelerinin Kat Hizmetleri Biriminde Çalışanların Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 4(10), 23-32.
- Yılmaz, M. ve Karamustafa, K. (2023). Turizm Alanında Endüstri 4.0 ve Uygulamalarını Konu Alan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (54), 229-255.
- Yılmaz, T., Tercan, T., Baran, G. K. ve Yüzbaşıoğlu, N. (2023). Sosyal Bilimler Alanında Ekoturizm Kavramının Bibliyometrik Analizi. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(4), 1659-1670.

Yorgun, S. (2013). Türkiye’de Turizm Sektöründe Esnek İstihdam Uygulamaları ve Toplu İş Sözleşmelerinde Yer Alan Düzenlemeler. *Turur Turizm ve Araştırma Dergisi*, 2(2), 53-72.

Yorulmaz, M. (2023). Yat alışanlarında Duygusal Emek Davranışı, Tükenmişlik ve İçe Yabancılaşma Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Denizcilik Araştırmaları Dergisi: Amfora*, 2(4), 17-31.